

СТОМАТОЛОШКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА

ODA STOMATOLOGJIKE E MAQEDONISE

MACEDONIAN DENTAL CHAMBER

DORACAK

për dhënien e provimit profesional të pjesës juridike

për doktor të stomatologjisë

Shkup, dhjetor 2021

(botim i plotësuar)

PËRMBAJTA

Hyrje.....	3
A. Ligji për Sigurim Shëndetësor.....	4
Lënda e rregullimit	4
PJESA I	
Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor.....	4
1.1. Persona të siguruar.....	4
1.2. E drejta për shërbime shëndetësore.....	5
1.3. Të drejta për kompensime në të holla.....	7
1.4. Procedura për realizimin e të drejtave nga Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor	7
1.5. Pjesëmarrja e personave të siguruar.....	9
1.6. Fondi për Sigurim Shëndetësor.....	9
PJESA II	
Sigurimi Vullnetar Shëndetësor	9
PJESA III	
Kompensim i dëmit.....	10
B. Ligji për Mbrojtje Shëndetësore.....	10
1.DISPOZITA të përgjithshme.....	10
2. TË DREJTA TË GARANTUARA DHE NEVOJA DHE INTERESA TË PËRCAKTUARA TË SHTETIT NË SIGURIMIN E MBROJTJES SHËNDETËSORE.....	13
3. VEPRIMTARIA SHËNDETËSORE.....	15
3.1 Përbajtja e veprimtarisë shëndetësore	
3.2 Udhëzime për mjekësinë e bazuar në dëshmi, protokolle për kryerjen e veprimtarisë shëndetësore në institucionet shëndetësore në aspekt organizativ dhe rregullore për kulturë spitalore	
4. INSTITUCIONET SHËNDETËSORE.....	19
4.1 Themelimi i institacioneve shëndetësore	
4.2 Llojet e institacioneve shëndetësore	
5. PUNËTORËT SHËNDETËSOR DHE BASHKËPUNËTORËT SHËNDETËSOR.....	21
5.1 Kushtet për kryerjen e veprimtarisë shëndetësore.....	21
-Punëtorët dhe bashkëpunëtorët shëndetësor të veprimtarisë shëndetësore	
-Puna provuese e bashkëpunëtorëve shëndetësor	
-Provimi profesional për punëtorët dhe bashkëpunëtorët shëndetësor	
5.2 Lëshimi, ripërtëritja, vazhdimi dhe revokimin e licencës për punë.....	23
-Kompetenca e Odave	
-Marrja e licencës	
-Licenca për punë në degë të specializimit dhe subspecializimit	
-Ripërtëritja e licencës	
-Vazhdimi i përkohshëm i licencës	
- Rimarrja e licencës së punëtorit shëndetësor të cilat përkohësish i është revokuar	
- Marrja e përpërkohshme ose e përpërherëshme e licencës	
- E drejta e ankesës kundër aktvendimit për marrjen e përkohshme dhe të përpërherëshme të licencës	
- Rimarrja e licencës	
- Akti i lidhur me licencën	
- Shpenzime	
5.3 Specializime dhe subspecializime.....	27
6. Bashkimi në	
.Oda.....	28

7.Mbikëqyrja.....	30
C Ligji për Evidencë në Fushën e	
Shëndetësisë.....	31
- Lënda e rregullimit	
- Parime themelore	
- Evidencat	
- Mbledhja dhe përpunimi i të dhënave	
C. Ligji për Mbrojtjen e të Drejtave të Pacientit.....	33
- Lënda e rregullimit	
- Të drejtat e patientëve	
- Avancimi dhe mbrojtja e të drejtave të patientëve	
Linqe të dobishme.....	36

HYRJE

Qëllimi i këtij Doracakut është t'i siguroj informacionet e nevojshme për dhënien e provimit profesional të pjesës juridike për doktorët e stomatologjisë. Doracakut jep të dhëna të përgjithshme për materjen e cila është e rregulluar nga një pjesë e ligjeve në fushën e shëndetësisë, të cilat janë të përfshira nga pyetjet për dhënien e provirnit profesional.

Pyetjet nga pjesa juridike e provimit profesional janë përgatitur në përputhje me normat e vlefshme në fushën e shëndetësisë, si dhe *Rregullorja e re për përbërjen e komisionit të provimit, mënyrën e dhënies së provimit profesional, mënyrën e vlerësimit te njohurive dhe aftësive profesionale*, e miratuar në seancën në Kuvendin e Odës Stomatologjike të Maqedonisë, e mbajtur më 02.05.2020, e cila pas marrjes së pëlqimit nga Ministri i Shëndetësisë u botua në *Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 148 / 20 më 04.06.2020*.

Në kapitullin A të Doracakut është përpunuar **Ligji për Mbrojtjen Shëndetësore**, me të cilin rregullohet Sigurimi Shëndetësor i qytetarëve, të drejtat dhe detyrimet e Sigurimit Shëndetësor, si dhe mënyra e zbatimit të Sigurimit Shëndetësor.

Kapitulli B i Doracakut përpunon një pjesë të vogël të Ligjit për Sigurimin Shëndetësor, i cili i rregullon çështjet në lidhje me sistemin e organizimin e mbrojtjes shëndetësore dhe realizimin e veprimtarisë shëndetësore, të drejtat e garantuara si dhe nevojat dhe interesat e përcaktuara të shtetit në Sigurimin e Mbrojtjes Shëndetësore, institucionet shëndetësore, punësimin, të drejtat dhe obligimet, përgjegjësinë, mbrojtjen dhe vendimin për të drejtat dhe detyrat e punëtorëve dhe bashkëpunetorëve shëndetësor, veprimtarinë shëndetësore, odat dhe shoqatat profesionale, kryerjen e veprimtarisë shëndetësore në kushte të Jashtëzakonshme dhe mbikeqyrjen e realizimit të veprimtarisë shëndetësore.

Me Ligjin për Evidenca në Fushën e Shëndetësisë, i cili është i përfshirë në kapitullin C të këtij Doracakut, rregullohen evidencat, përbledhja e të dhënavës dhe regjistrat nga fusha e shëndetësisë, mënyra e mbledhjes, përpunimi, arkivimi dhe ruajtja e të dhënavës, shpallja e të dhënavës, sigurimi i kualitetit të të dhënavës dhe mbrojtja e të dhënavës, si dhe realizimi i të drejtave dhe detyrimeve që kanë të bëjnë me evidencat në fushën e shëndetësisë.

Pjesa e fundit e Doracakut, kapitulli Ç i kushtohet disa prej dispozitave të Ligjit për Mbrojtjen e të Drejtave të Pacientëve, përkatesisht mbrojtjen e të drejtave të pacientëve në përdorimin e mbrojtjes shëndetësore dhe procedurën për mbrojtjen e të drejtave të pacientëve, si dhe mbikëqyrjen e zbatimit të ligjit.

Sa i përket pyetjeve nga provimi profesional, jepen katër opsione për t'u përgjigjur, dhe kandidati për ta dhënë provimin duhet të zgjedhë përgjigjen e saktë.

Doracaku ka për synim të ndihmojë doktorët e stomatologjisë të njihen me nocionet themelore që do të përdorin në punën e tyre të përditshme, e që janë të rregulluara me ligjet nga fusha e shëndetësisë, si dhe t'i drejtoj ata se cila çështje rregullohet me cilin ligj dhe do të jetë i dobishëm në punën e përditshme me pacientët.

ODA STOMATOLOGJIKE E MAQEDONISË

SEKTORI JURIDIK

mr. Ana Angeleska

A. LIGJI PËR SIGURIM SHËNDETËSOR¹

Lënda e rregullimit

Me Ligjin për Sigurim Shëndetësor rregullohet Sigurimi Shëndetësor i qytetarëve, të drejtat dhe obligimet nga Sigurimi Shëndetësor, si dhe mënyra e zbatimit të Sigurimit Shëndetësor.

Sigurimi Shëndetësor përcaktohet si i Detyrueshëm dhe Vullnetar.¹

PJESA I

1. Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor

Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor është themeluar për të gjithë qytetarët e Republikën e Maqedonisë së Veriut, me qëllim Sigurimin e Shërbimeve Shëndetësore dhe kompensimeve në të holla duke u bazuar në parimet e gjithëpërfshirjes, solidaritetit, barazisë dhe përdorimit efikas të mjeteve nën kushtet e përcaktuara me këtë ligj.

1.1. Persona të siguruar

Persona të sigurar janë të siguruarit dhe anëtarët e familjes së tyre.²

- **Personat e siguruar**

Me këtë ligj detyrimisht sigurohen:

- punëtorët në marrëdhënie pune te person juridik, person i vetëpunësuar, institucion, person tjetër juridik që kryen veprimari në shërbim publik, organ shtetëror dhe organ i njësive të vetëqeverisjes lokale dhe qytetit të Shkupit;
- shtetasi i Republikës së Maqedonisë së Veriut i cili në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut është i punësuar nga organet ndërkombëtare dhe të huaja, organizata dhe institacione, përfaqësues të huaj diplomatik dhe konzular, përvèç nëse përcaktohet ndryshe me marrëveshje ndërkombëtare;
- personi i vetëpunësuar;
- bartësi i ekonomisë bujqësore familjare të kategorisë së dyte dhe të tretë;
- zyrtar fetar;
- personi përkohësisht i papunësuar i cili pranon kompensim në të holla nga sigurimi në rast të papunësisë;
- shtetasi i Republikës së Maqedonisë së Veriut i punësuar jashtë vendit, nëse gjatë asaj kohë nuk është detyrimisht i siguruar te ndonjë bartës i sigurimit sipas ligjit të shtetit në të cilin është i punësuar ose sipas ndonjë marrëveshje ndërkombëtare derisa ka pasur vendbanim në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut para punësimit jashtë vendit - për anëtarët e familjes që jetojnë në Republikën e Maqedonisë së Veriut;
- përdoruesit e pensionit dhe kompensimin e pagës sipas rregulloreve të Sigurimit Pensional dhe Invalidor;

¹ Neni 2 nga Ligji për SSH

² Neni 4 nga Ligji për SSH

- shtetasi i Republikës së Maqedonisë së Veriut i cili merr pension ose pension invalidor nga bartësi i huaj i sigurimit nga një shtet me të cilin Republika e Maqedonisë së Veriut nuk ka lidhur/ndërmarr Marrëveshje për Sigurim Social ose Republika e Maqedonisë së Veriut ka lidhur/ndërmarr një marrëveshje të tillë, por në atë Marrëveshje nuk është e rregulluar mundësia e realizimit të së drejtës për Sigurim Shëndetësor, gjatë qëndrimit në territorin e Republikës;
- Personi i cili është shfrytëzues i ndihmës së përhershme me të holla; personi me status të pranuar të refugjatit; personi i vendosur në familje për përkujdesje; personi i vendosur në institucion të kujdesit social; shfrytëzuesi i kompensimit në të holla për ndihmë dhe kujdes nga tjetër person; personi i cili deri në moshën 18 vjeçare kishte statusin e fëmijës pa prindër dhe pa kujdes prindëror, me se shumti deri në moshën 26 vjeçare, i cili përdor ndihmë financiare sociale; pësoni-viktimë i dhunës në familje, në qoftë se nuk mund të sigurohen në ndonjë bazë tjetër.
- qytetari i huaj i cili në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut është në marrëdhënie pune ose në shërbim të pësonave fizik dhe juridik të huaj, organizata dhe institucionë ndërkombëtare ose përfaqësues diplomatik apo konzular të huaj nëse nuk është përcaktuar ndryshe me ndonjë marrëveshje ndërkombëtare;
- qytetari i huaj i cili është në shkollim ose në specializim profesional këtu në Republikë, nëse nuk është përcaktuar ndryshe me ndonjë marrëveshje ndërkombëtare;
- personi që vuan dënim me burg, personi i cili ndodhet në paraburgim (nëse nuk është i siguruar me ndonjë bazë tjetër) dhe personi i mitur i cili është në ekzekutim të masës edukative i cili është dërguar në shtëpi edukativo-korrektuese, përkatesisht institucion;
- pjesëmarrësi në LÇK dhe pjesëmarrës ne Lëvizjen Çlirimtare Kombëtare në pjesën e Egjeut të Maqedonisë, invalid i luftës dhe anëtarët e familjeve të ushtarëve të rënë dhe anëtarët e vdekur të LÇK-së dhe
- shtetasi i Republikës së Maqedonisë së Veriut i cili nuk është detyrimisht i siguruar sipas njërsë nga këto pika nga ky nen.

- **Anëtarët e familjes**

Si anëtarë të familjes të të siguruarit, në kuptim të këtij ligji, konsiderohen: bashkëshorti/tja dhe fëmijët e lindur në martesë ose jashtë martese, thjeshtërit, fëmijët e adoptuar dhe fëmijët e marr në përkujdesje.

Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor zbatohet nga Fondi për Sigurim Shëndetësor i Maqedonisë.³

³ Neni 6 nga Ligji për SSH

1.2. E drejta për Shërbime Shëndetësore⁴

Me Sigurimin e Detyrueshëm Shëndetësor, përsonave të siguruar iu sigurohet e drejta e shërbimeve themelore shëndetësore nën kushte të përcaktuara nga ky ligj, në rast të:

- 1) sëmundjes dhe lëndimit jashtë punës dhe
- 2) lëndimit në punë dhe sëmundjes profesionale.

- **Shërbimet themelore shëndetësore janë⁵:**

a) në mbrojtjen shëndetësore primare:

- 1) shërbimet shëndetësore me qëllim të përcaktimit, monitorimit dhe kontrollit të gjendjes shëndetësore;
- 2) ndërmarrjen e masave dhe procedurave profesionale mjekësore për përmirësimin e gjendjes shëndetësore, ndalimin, parandalimin dhe zbulimin e hershëm të sëmundjeve dhe çrrregullimeve tjera shëndetësore;
- 3) ofrimin e ndihmës emergjente mjekësore, duke përfshirë transportin me ambulancë kur është e nevojshme;
- 4) mjekimi në ordinancë, gjegjësisht në shtëpinë e shfrytëzuesit;
- 5) mbrojtja shëndetësore lidhur me shtatzënинë dhe lindjen;
- 6) zbatimin e masave parandaluese, terapeutike dhe rehabilituese;
- 7) parandalimin, trajtimin dhe sanimin e sëmundjeve të gojës dhe dhëmbëve dhe
- 8) barnat sipas listës së barnave që me akt të përgjithshëm e përcakton Fondi për të cilën jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë;

b) në kujdesin shëndetësor specialistik-konsultativ:

- 1) ekzaminimi dhe përcaktimi i sëmundjeve, lëndimeve dhe gjendjes shëndetësore;
- 2) zbatimi i procedurave të specializuara diagnostikuese, terapeutike dhe rehabilituese dhe
- 3) protezat, mjetet e tjera ndihmëse dhe ortopedike, pajisjet ndihmëse dhe sanitare dhe mjetet tekniko-dentare sipas indikacioneve të përcaktuara me akt të përgjithshëm të Fondit për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë;

c) në kujdesin shëndetësor spitalor (afatshkurtë dhe afatgjatë):

- 1) ekzaminimi dhe përcaktimi i gjendjes shëndetësore, mjekimi, rehabilitimi, kujdesi, akomodimi dhe ushqimi në kushte spitalore;

⁴ Neni 8 nga Ligji për SSh

⁵ Neni 9 nga Ligji për SSh

2) barnat sipas listës së barnave të përcaktuara me akt të përgjithshëm të Fondit për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë, si dhe materialet ndihmëse që përdoren për aplikimin e barnave dhe materialeve tjera sanitare të nevojshme për mjekim dhe

3) akomodimi dhe ushqimi i shoqëruesit gjatë shoqërimit të domosdoshëm të fëmijës deri në moshën tre vjeçare, gjatë qëndrimit në spital, por jo më shumë se 30 ditë; dhe

4) korrigjimi i dioptrisë me laser, sipas kushteve dhe kritereve të përcaktuara me akt të përgjithshëm të Fondit, për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë, dhe

ç) autopsia e të vdekurve me kërkësë të institucioneve shëndetësore.

Fondi ua ofron shërbimet themelore shëndetësore personave të siguruar në institucionet shëndetësore të përcaktuara nga rrjeti i institucioneve shëndetësore, në të cilat kryhet veprimtaria shëndetësore, në përputhje me rregulloret nga fusha e mbrojtjes shëndetësore, në lartësinë e çmimeve të përcaktuara me akt të përgjithshëm të Fondit për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë.

Në shërbimet themelore shëndetësore që u ofrohen personave të siguruar me Sigurim të Detyrueshëm Shëndetësor përfshihen pajisjet tekniko-dentare sipas indikacioneve të përcaktuara me akt të përgjithshëm nga Fondi i Sigurimit Shëndetësor.

Fondi me akt të përgjithshëm i përcakton më hollësishët mënyrën e realizimit të të drejtave të shërbimeve shëndetësore, si dhe realizimin e mbrojtjes shëndetësore, për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë.

• Shërbimet shëndetësore që nuk mbulohen nga Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor⁶

Me Sigurimin e Detyrueshëm Shëndetësor nuk mbulohen shërbimet shëndetësore të kryera në institucionet shëndetësore që janë jashtë rrjetit të institucioneve shëndetësore, mes të cilave edhe pajisjet tekniko-dentare që nuk janë të mbuluara nga Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor ose janë përpunuar nga materiale të standardit të lartë, në pjesën e diferençës midis çmimit referues të përcaktuar dhe çmimit furnizues nga Fondi i Sigurimit Shëndetësor.

1.3. TË DREJTAT E KOMPENSIMEVE NË PARA

Ne kuadër të Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor sigurohet e drejta e kompensimeve në para si:

- a) të drejtën e kompensimit të pagave në kohë gjatë parandalimit të përkohshëm për punë për shkak të sëmundjes dhe lëndimit dhe gjatë mungesës nga puna për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe lehonisë dhe amësisë dhe
- b) të drejtën e kompensimit të shpenzimeve të udhëtimit.

⁶ Neni 10 nga Ligji për SSh

1.4. PROCEDURA PËR REALIZIMIN E TË DREJTAVE NGA SIGURIMI I DETYRUESHËM SHËNDETËSOR

- Regjistrimi - çregjistrimi për Sigurimin e Detyrueshëm Shëndetësor⁷**

Të drejtat e Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor mund t'i realizoj vetëm personi të cilin i është përcaktuar statusi si i siguruar, përkatisht personi i siguruar në pajtim me këtë ligj. Statusi i personit të siguruar dhe personi i siguruar përcaktohet në bazë të Regjistrimit për Sigurimin Shëndetësor që e paraqet tatimpaguesi për llogaritjen dhe pagesën e kontributit, përkatisht personi që kërkon përcaktimin e statusit të të siguruarit, përkatisht të personit të siguruar.

Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor në Republikën e Maqedonisë së Veriut zbatohet nga Fondi për Sigurim Shëndetësor.

Regjistrimi për Sigurim Shëndetësor dorëzohet te Fondi në afat prej tetë ditësh nga dita e punësimit, përkatisht nga dita e marrjes së statusit në bazë të së cilës është i obliguar të paraqes kërkesë për Sigurim të Detyrueshëm Shëndetësor.

Mënyra e marrjes së statusit të personit të siguruar dhe personi i siguruar, si dhe mënyra e regjistrimit dhe çregjistrimit të tyre përcaktohet nga Fondi me akt të përgjithshëm për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë.

- Vërtetimi i statusit të të siguruarit⁸**

Të drejtat e Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor në kuadër të të drejtave të përcaktuara me ligj, personat e siguruar i realizojnë në bazë të shenimit elektronik se kontributi në Sigurimin e Detyrueshëm Shëndetësor është paguar në bazën e të dhënave të Fondit të Sigurimit Shëndetësor.

- Zgjedhja e mjekut⁹**

Shërbimet shëndetësore personave të siguruar në mbrojtjen primare shëndetësore iu sigurohet te mjeku i zgjedhur. Personi i siguruar ka të drejtë dhe për obligim të zgjedh mjekun në mbrojtjen primare shëndetësore. Mjeku i përzgjedhur është i detyruar të siguruarit t'i ofrojë shërbime shëndetësore nga mbrojtja primare shëndetësore dhe ta vëzhgoj shëndetin e tij. Secili mjek i përzgjedhur është i detyruar që në rast të mungesës ose parandalimit të përkohshëm për punë, patientëve të tij t'u sigurojë zëvendësimin me një mjek përkates nga mbrojtja primare shëndetësore.

Shërbimet shëndetësore në mbrojtjen primare shëndetësore stomatologjike personave të siguruar iu ofrohen te mjeku i përzgjedhur – doktor i stomatologjisë nga mbrojtja primare shëndetësore stomatologjike. Mjeku i përzgjedhur është i detyruar që të siguruarit t'i ofrojë shërbime shëndetësore nga mbrojtja primare shëndetësore stomatologjike dhe ta ndjek shëndetin e tij dhe në rast të mungesës ose parandalimit të përkohshëm për punë është i detyruar që pacientëve të tij t'u siguroj zëvendësimin me një mjek përkates nga mbrojtja primare shëndetësore stomatologjike.

⁷ Neni 25 nga Ligji për SSH

⁸ Neni 27 nga Ligji për SSH

⁹ Neni 28 nga Ligji për SSH

Mjekimi jashtë vendit¹⁰

Personi i siguruar mund të përdor mjekimin spitalor jashtë vendit me miratimin e Fondit, nëse bëhet fjalë për sëmundje që nuk mund të trajtohet në Republikë dhe në shtetin në të cilin drejtohet i siguruari ka mundësi për mjekim të suksesshëm të asaj sëmundje.

Personi i siguruar i cili gjendet me punë të përkohshme jashtë vendit në shtetet me të cilat Republika e Maqedonisë së Veriut ka lidhur ose ndërmarr Marrëveshje për Sigurim Social, mund të shfrytëzoj shërbimet shëndetësore jashtë vendit në masën dhe në mënyrën e përcaktuar me Marrëveshjen për Sigurim Social.

Mënyra e shfrytëzimit të shërbimeve shëndetësore dhe çmimet më të favorshme të shërbimeve shëndetësore jashtë vendit i përcakton Fondi me akt të përgjithshëm për të cilin jep pëlqim Ministri i Shëndetësisë. Për udhëzimin e të siguruarit për mjekim jashtë vendit vendos një komision i posaçëm në Fondin e Sigurimit Shëndetësor.

- **Procedura për realizimin e të drejtave nga Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor¹¹**

Të drejtat e Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor në shkallë të parë realizohen në Fond, në bazë të kërkesës së parashtruar në formë të shkruar ose elektronike.

Vendimin e merr Fondi në afat prej 30 ditësh nga dita e dorëzimit të kërkesës së kompletuar dhe të rregullt në shkallë të parë për të drejtat nga Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor.

1.5 PJESËMARRJA E PERSONAVE TË SIGURUAR

- **Pagesa e pjesëmarrjes¹²**

Personat e siguruar marrin pjesë me mjete personale në përdorimin e shërbimeve shëndetësore dhe barnave, por jo më shumë se 20% të shumës mesatare të totalit të shpenzimeve të shërbimit shëndetësor, respektivisht barnave.

Për shërbimet shëndetësore për mjekim të aprovuar jashtë vendit, i siguruari merr pjesë me 20% të shpenzimeve të përgjithshme, por jo më shumë se 200 euro në kundërvlerë në denarë.

Fondi i Sigurimit Shëndetësor është i autorizuar të përcaktojë masën e pjesëmarrjes me mjete personale në përdorimin e shërbimeve shëndetësore dhe barnave (participim), si dhe për përjashtimin nga participimi.

1.6 FONDI PËR SIGURIM SHËNDETËSOR

- **Statusi i fondit¹³**

Për realizimin e të drejtave dhe obligimeve nga sigurimi i detyrueshëm shëndetësor themelohet Fondi për Sigurim Shëndetësor i Maqedonisë.

¹⁰ Neni 30 nga Ligji për SSh

¹¹ Neni 31 nga Ligji për SSh

¹² Neni 32 dhe 33 nga Ligji për SSh

¹³ Neni 53 nga Ligji për SSh

Fondi është shërbim publik dhe kryen veprimitari me interes publik dhe kryen autorizime publike të përcaktuara me këtë ligj. Fondi ka statusin e personit juridik, është i pavarur në punën e tij, ka statut dhe llogari të vetme transaksioni.

PJESA II

SIGURIMI VULLNETAR SHËNDETËSOR¹⁴

Sigurimi Vullnetar Shëndetësor themelohet për të ofruar shërbime shëndetësore që nuk mbulohen nga Sigurimi i Detyrueshëm Shëndetësor. Sigurimi Vullnetar Shëndetësor mund të ofrohet nga shoqëritë e sigurimit të themeluara sipas rregulloreve të sigurimit.¹⁵

PJESA III

KOMPENSIMI I DËMIT¹⁶

Personi i siguruar të cilit i është bërë pagesa nga mjetet e Fondit është i detyruar ta kthej shumën e marr dhe ta kompensoj dëmin, nëse:

- në bazë të dhënave të pavërteta për të cilat ka njohuri ose ka qenë i obliguar të dij se janë të pavërteta, ose në mënyrë tjeter të kundërligjshme ka realizuar të ardhura të cilat nuk i takojnë ose i ka realizuar në shumë më të madhe sesa i takojnë;
- ka realizuar për të ardhura për shkak të cilave nuk ka paraqitur ndryshime të cilat ndikojnë në humbjen ose madhësinë e së drejtës, dhe që e ka ditur ose ka qenë i obliguar të ketë njohuri për ato ndryshime dhe
- ka realizuar të ardhura të fituara më të larta se shuma e përcaktuar me vendim të Fondit.

B. LIGJI PËR MBROJTJE SHËNDETËSORE¹⁷

1. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

- **Lënda e rregullimit¹⁷**

Nacioni i mbrojtjes shëndetësore është përkufizuar në Ligjin për Mbrojtje Shëndetësore.

Me këtë ligj rregullohen çështjet që kanë të bëjnë me sistemin dhe organizimin e mbrojtjes shëndetësore dhe me realizimin e veprimitarisë shëndetësore, të drejtat e garantuara si dhe nevojat dhe interesat e përcaktuara të shtetit në Sigurimin e Mbrotjes Shëndetësore, institucionet shëndetësore, punësimi, të drejtat dëtyrat, përgjegjësia, evalvimi, ndërprerja e punësimit, mbrojtja dhe vendosja për të drejtat dëtyrat e punëtorëve shëndetësor dhe bashkëpunëtorëve shëndetësor, kualiteti dhe siguria në veprimtarinë shëndetësore, odat dhe shoqatat profesionale, reklamimi dhe shpallja e veprimitarisë shëndetësore, kryerja e veprimitarisë

¹⁴ Nenet 73, 74 dhe 75 janë të zhvleftësuara, shih Ligji për Sigurim Vullnetar Shëndetësor

¹⁵ Neni 3, paragrafi 2 nga LMSH

¹⁶ Neni 76 nga LMSH

¹⁷ Neni 1 nga LMSH

shëndetësore në kushte të jashtëzakonshme dhe mbikëqyrja e realizimit të veprimtarisë shëndetësore.

- **Definicioni i mbrojtjes shëndetësore¹⁸**

Mbrojtja shëndetësore përfshin sistem shoqërore dhe individuale, aktivitete dhe procedura për:

- ruajtjen dhe avancimin e shëndetit,
- parandalimin, zbulimin dhe mposhtjen e hershme të sëmundjeve, lëndimeve dhe çrregullimeve tjera të shëndetit të shkaktuara nga ndikimi i mjedisit të punës dhe atij jetësor,
- mjekimin në kohë dhe në mënyrë efikase dhe
- kujdesin shëndetësor dhe rehabilitimin.

- **Veprimtaria shëndetësore¹⁹**

Veprimtaria shëndetësore është veprimtari me interes publik.

Veprimtaria shëndetësore është veprimtari e cila kryet si shërbim publik me të cilën sigurohet mbrojtja shëndetësore, e cila i përfshin masat, aktivitetet dhe procedurat, të cilat në përputhje me mjekësinë e bazuar në dëshmi dhe me përdorimin e teknologjisë shëndetësore, shërbejnë për ruajtjen dhe avancimin e shëndetit, për parandalim, zbulimin e hershëm dhe kurimin e sëmundjeve, lëndimeve dhe çrregullimeve tjera shëndetësore të shkaktuara nga ndikimi i mjedisit të punës dhe atij jetësor, për trajtimin efikasnë kohë, si dhe për kujdesin shëndetësor dhe rehabilitimin.

Veprimtaria shëndetësore kryhet në nivel primar, sekondar dhe terciar të mbrojtjes shëndetësore. Shërbimet shëndetësore kryhen nga punëtorët shëndetësor, ndërsa punët e caktuara në veprimtarinë shëndetësore mund t'i kryejnë edhe bashkëpunëtorët shëndetësor, të cilët i plotësojnë kërkesat e këtij dhe ligjit tjetër.

Veprimtaria shëndetësore kryhet në institucionet shëndetësore.

- **Kryerja e veprimtarisë shëndetësore²⁰**

Veprimtaria shëndetësore kryhet në rrjetin e institucioneve shëndetësore dhe jashtë rrjetit të institucioneve shëndetësore.

Veprimtarinë shëndetësore në rrjet e kryejnë institucionet shëndetësore publike dhe private, të cilat kryejnë veprimtari në bazë të licencës.

Veprimtarinë shëndetësore jashtë rrjetit e kryejnë institucionet shëndetësore private në kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe financohet nga shërbimet shëndetësore që pacientët i paguajnë me mjete personale.

¹⁸ Neni 2 nga LMSH

¹⁹ Neni 12 nga LMSH

²⁰ Neni13 nga LMSH

Veprimtaria stomatologjike si pjesë e veprimtarisë shëndetësore, e përfshin veprimtarinë parandaluese, kuruese dhe protetike.

- **Definicionet²¹ e nacioneve të përcaktuara të përdorur në Ligjin për Mbrojtje Shëndetësore:**

- 1) „Shëndeti publik” është sistemi i njohurive dhe shkathtësive për parandalimin e sëmundjeve, vazhdimin e jetës dhe përparimin e shëndetit përmes përpjekjeve të organizuara të shoqërisë;
- 2) „Mjekimi akut” është trajtimi mjekësor i një sëmundjeje të papritur, dëmtimi ose pérkeqësimi i papritur i një sëmundjeje kronike;
- 3) „Kujdes akusherik” është trajtimi i gruas gjatë shtatzënisi, lindjes dhe periudhës pas lindjes, si dhe të posalindurit dhe foshnjës në gji nga akusheret me qëllim ruajtjen ose arritjen e shëndetit të tyre sa më të mirë, si dhe punën në fusha të caktuara të gjinekologjisë dhe planifikimit të familjes;
- 4) „Lloji i veprimtarisë shëndetësore, përkatësishët specialitetit” është fusha më e ngushtë e veprimtarisë shëndetësore, përkatësishët specialitetit në nivelin e caktuar të mbrojtjes shëndetësore;
- 5) „Spitali ditor” është një mënyrë e trajtimit të pacientit, sipas të cilës nuk nevojitet qëndrim në spital më shumë se 8 orë në ditë për shërbimet shëndetësore për diagnostikim, terapi, kujdes dhe rehabilitim që kryhen në nivelin sekondar;
- 6) „Marrëveshja me Fondin e Sigurimit Shëndetësor të Maqedonisë” është marrëveshje ndërmjet Fondit për Sigurim Shëndetësor të Maqedonisë dhe institucionit shëndetësor në rrjet, me të cilin ato pajtohen për vëllimin dhe llojin e shërbimeve shëndetësore që institucioni shëndetësor në rrjet do t'i kryej në një periudhë të caktuar, në përputhje me rregulloret në fushën e Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor;
- 7) „Punëtor shëndetësor” është personi që kryen shërbime shëndetësore në realizimin e një veprimtarie të caktuar shëndetësore dhe është i regjistruar në regjistrin e punonjësve shëndetësor (**doktor i mjekësisë, doktor i stomatologjisë dhe farmacisti** me arsim të lartë të përfunduar, apo me studime integruese akademike të përfunduara me 300 SETK, përkatësishët 360 SETK nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë dhe farmacisë, punëtor shëndetësor me arsim profesional të lartë apo sipëror të përfunduar ose me 180 SETK nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë dhe farmacisë) dhe punëtor shëndetësor me shkollë të mesme të përfunduar;
- 8) „Bashkëpunëtor shëndetësor” është përsori me arsim të lartë, i cili në mënyrë të pavarur kryen punë të caktuara në veprimtarinë shëndetësore në bashkëpunim me punëtorët shëndetësor;
- 9) „Trajtim shëndetësor” janë shërbime shëndetësore që i mbulojnë plotësisht nevojat e caktuara të pacientit në fushën e parandalimit, trajtimit dhe rehabilitimit të sëmundjeve dhe dëmtimeve ose të ruajtjes së shëndetit mendor dhe fizik;
- 10) „Kurim shëndetësor” është një veprimtari që e trajton individin, familjen dhe mjedisin e tij në kushte shëndetësore dhe sëmundjesh, me qëllim që të arritj nivel sa më të lartë të shëndetit dhe për t'i mundësuar pacientëve pavarësi në kryerjen e funksioneve themelore

²¹Neni 15 nga LMSH

jetësore, përparimin e shëndetit të tyre, kurim për të sëmurët dhe pjesëmarrje në procesin e mjekimit, rehabilitimit dhe kurimit paliativ;

- 11) „**Shërbimi shëndetësor**” është një veprimtari ose procedurë e veçantë në kuadër të trajtimit shëndetësor të pacientëve që kryhet nga punëtorët shëndetësor;
- 12) „**Institucion shëndetësor në rrjet**” janë institucionet shëndetësore publike dhe institucionet shëndetësore private që ushtrojnë veprimtari në bazë të lincencës, të cilat kryejnë veprimtari shëndetësore në rrjetin e institacioneve shëndetësore;
- 13) „**Ndihma urgjente mjekësore**” është ofrimi i shërbimeve emergjente shëndetësore, ku mosofrimi i të njëjtës në kohë sa më të shkurtë mund të shkaktojë dëme të pariparueshme dhe të rënda për shëndetin e pacientit ose edhe vdekjen e tij;
- 14) „**Oda**” është shoqatë e punëtorëve shëndetësor e themeluar në përputhje me këtë ligj, në të cilën punëtorët shëndetësor bashkohen me qëllim të arritjes dhe përfaqësimit të interesave të përbashkëta të profesionit të veçantë;
- 15) „**Veprimtari laboratorike**” është një degë e mjekësisë që shqyrton ekzemplarët e indeve, lëngjeve dhe substancave të tjera trupore jashtë trupit të njeriut, për të marr të dhëna për gjendjen shëndetësore, shkakun e sëmundjes dhe rrjedhën e mjekimit dhe preventivës;
- 16) „**Licencë për punë**” është dokument publik që e dëshmon trajnimin profesional të punëtorit shëndetësor për kryerjen e shërbimeshërbimeve shëndetësore;
- 17) „**Rrjeti i institacioneve shëndetësore**” është përcaktimi i numrit të nevojshëm të institacioneve shëndetësore dhe llojet e veprimtarisë shëndetësore, përkatësisht specialitetet që ofrohen në zona të caktuara gjeografike sipas vendbanimit të shfrytëzuesve të mbrojtjes shëndetësore, të cilat duhet të sigurohen në përputhje me nevojat e mbrojtjes shëndetësore të popullatës në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.
- 18) „**Niveli i veprimtarisë shëndetësore**” është organizimi i veprimtarisë shëndetësore në nivelin primar, sekondar dhe terciar të mbrojtjes shëndetësore varësisht nga detyrat dhe ndërlikueshmëria e saj;
- 19) „**Bartësit e veprimtarisë shëndetësore**” janë doktor të mjekësisë, doktor të stomatologjisë dhe farmacist të diplomuar me licencë përkatëse për punë;
- 20) „**Kurim paliativ**” është ndihma e plotë aktive për pacientët me sëmundje të avancuar të pashërueshme dhe ndihma për të afërmit e tyre gjatë sëmundjes dhe përiudhës kur ata janë në pikëllim;
- 21) „**Veprimtaria patoanatomike**” është përcaktimi dhe studimi i ndryshimit morfoligjik dhe funksional, të cilën në qeliza, inde dhe organe e shkakton procesi i sëmundjes;
- 22) „**Pacient**” është përsori i sëmurë ose i shëndetshëm, i cili do të kërkojë ose do t'i bëhet një intervinim i caktuar mjekësor me qëllim të ruajtjsn dhe avancimit e shëndetit, parandalimin e sëmundjeve dhe gjendjeve të tjera shëndetësore, mjekimin ose kurimin shëndetësor dhe rehabilitimin;
- 23) „**Reabilitimi**” është trajtimi shëndetësor i dedikuar për përpërtëritjen ose zëvendësimin e kapaciteteve fizike, psikike dhe sociale të pacientit që janë të lindura, përpërkatësisht të shkaktuara nga ndonjë sëmundje, respektivisht lëndim;
- 24) „**Shoqata profesionale**” janë shoqata të punëtorëve shëndetësor nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë dhe farmacisë, që i përfaqësojnë interesat e tyre profesionale;
- 25) „**Udhëzim profesional**” është përbledhje e konkluzioneve të zhvilluara sistematike për suksesin dhe efikasitetin e mënyrave dhe procedurave për trajtimin e gjendjes së caktuar

shëndetësore, të cilat bazohen në vlerësimin e dëshmive për mënyrat përkatëse për trajtimin shëndetësor të pacientëve (mjekësia e bazuar në dëshmi);

- 26) "Kualiteti i mbrojtjes shëndetësore" janë masa dhe aktivitete me të cilat në pajtim me arritjet bashkëkohore të shkencës dhe praktikës mjekësore, stomatologjike dhe farmaceutike, si dhe njohuritë dhe shkathtësitë e punëtorëve shëndetësor, shtohen mundësitë për rezultat më të mirë të mjekimit dhe zvogëlohen rreziqet nga pasojat e padëshiruara për shëndetin dhe gjendjen shëndetësoreshëndetësore të individit dhe shoqatërisë në tërsi.

2. TË DREJTA TË GARANTUARA DHE NEVOJA DHE INTERESA TË PËRCAKTUARA TË SHTETIT NË SIGURIMIN E MBROJTJES SHËNDETËSORE

- Sigurimi i realizimit të të drejtave të garantuara, nevojave dhe interesave të përcaktuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut

Të gjithë qytetarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut iu sigurohet me këtë ligj realizimi i të drejtave të garantuara, nevojave dhe interesave të përcaktuara si:²²

- masa dhe aktivitete për mbrojtjen e shëndetit të popullatës nga ndikimi i dëmshëm i gazrave, zhurmës, rrezatimeve të jonizuara dhe pajonizuara, ndotjes së ujit, tokës, ajrit dhe ushqimit dhe ndikimet e tjera të dëmshme të mjedisit jetesor dhe mjedisit të punës,
- masa dhe aktivitete për ruajtjen e shëndetit të popullatës,
- masa dhe aktivitete për zbulimin, pengimin dhe mposhtjen e sëmundjeve infektive,
- sigurimi i minimumit higjienik-epidemiologjik i popullatës,
- preventiva dhe mjekimi i sëmundjeve karantine dhe narkomanisë,
- masa dhe aktivitete për mbrojtjen e grave gjatë shtatzënisë, lindjes dhe lehonisë dhe mbrojtja e foshnjave në gji,
- masa dhe aktivitete për organizimin dhe përvancimin e dhuruesve të gjakut,
- ndihma urgjente mjekësore në pajtim me rrjetin e përpërcaktuar të institacioneve shëndetësore.

Masat dhe aktivitetet përcaktohen në bazë të gjendjes shëndetësore të popullatës si dhe problemeve dhe prioriteteve të përpërcaktuara shëndetësore me karakter shëndetësor publik, në pajtim me strategjitet dhe politikat e miratuar në sferën e mbrojtjes shëndetësore.

- Rrjeti i institacioneve shëndetësore²³

Niveli i veprimtarisë shëndetësore është organizimi i veprimtarisë shëndetësore varësisht nga dytërat dhe ndërlikueshmëria e saj në nivelin primar, sekondar dhe terciar të mbrojtjes shëndetësore.

Veprimtaria shëndetësoreshëndetësore kryhet brenda rrjetit te institacioneve shëndetësore dhe jashtë rrjetit të institacioneve shëndetësore.

Rrjeti i institacioneve shëndetësore paraqet përcaktimin e numrit të nevojshëm të institacioneve shëndetësore dhe llojeve të veprimtarisë shëndetësore, përkatesisht specialitetit të cilat sigurohen në zonat e përcaktuara gjeografike sipas vendbanimit të shfrytëzuesve të mbrojtjes shëndetësore, të cilat duhet të sigurohen në pajtim me nevojat e mbrojtjes shëndetësore të popullatës së territorit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

²² Neni 16, paragrafi 1 dhe 2 nga LMSH

²³ Neni 17 nga LMSH

Veprimtarinë shëndetësore brenda rrjetit të institucioneve shëndetësore e kryejnë institucionet private dhe publike shëndetësore të cilat kryejnë veprimitari në bazë të licencës.

Me rrjetin e institucioneve shëndetësore me këtë ligj përpërcaktohen:

- Ilojet e veprimitarisë shëndetësore të cilat sigurohen në zonat e caktuara gjeografike sipas vendbanimit të shfrytëzuesve të mbrojtjes shëndetësore,
- kapacitetet kadrovike, hapësinore dhe strehuase të spitaleve për kryerjen e llojit të caktuar të veprimitarisë shëndetësore, përpërkatesisht specialitetit,
- lloji dhe numri i pajisjes së ndërlikuar diagnostikuese teknike dhe - renditja hapësinore i kryerjes së veprimitarisë shëndetësore, duke e përfshirë përpërcaktimin e llojit dhe vëllimit të shërbimeve shëndetësore.

Rrjeti përbëhet nga rrjeti i institucioneve shëndetësore në:

- nivelin primar të mbrojtjes shëndetësore për kryerjen e veprimitarive të mbrojtjes primare shëndetësore dhe veprimitarisë farmaceutike,
- nivelin sekondar të mbrojtjes shëndetësore për kryerjen e veprimitarisë specialistike-konsultative dhe spitalore shëndetësore dhe
- nivelin terciar të mbrojtjes shëndetësore për kryerjen e shërbimeve më të ndërlikuara shëndetësore në veprimtarinë specialistike-konsultative dhe spitalore veprimtarinë shëndetësore, të cilat nuk është e mundur ose nuk është mirë të kryhen në nivele më të ulëta të veprimitarisë shëndetësore.

- **Rrjeti në nivelin primar të mbrojtjes shëndeteësore²⁴**

Rrjeti në nivelin primar të mbrojtjes shëndetësore ndahet në rajone të veçanta gjeografike, të cilat mund të përfshijnë një ose më shumë komuna.

Institucionet shëndetësore që kryejnë veprimitari stomatologjike në nivel primar janë ordinancat, poliklinikat, laboratorët dentaro-teknik, Shtëpitë e Shëndetit dhe Qendra Universitare Klinike në pajtim me karakterin e veprimitarisë dhe në funksion të realizimit të arsimit dhe veprimitarisë hulumtuese shkencore.

- **Rrjeti në nivelin sekondar të mbrojtjes shëndetësore²⁵**

Rrjeti në nivel sekondar të mbrojtjes shëndetësore ndahet në rajone të veçanta gjeografike të përcaktuara në pajtim më rregullat nga sfera e mbajtjes së statistikës dhe përbëhet nga rrjeti i veprimitarisë specialistike konsultative dhe rrjeti i veprimitarisë shëndetësore spitalore.

Veprimitaria specialistike konsultative shëndetësore që kryhet në Shtëpinë e Shëndetit të nivelit primar është pjesë e rrjetit të nivelit sekondar.

Gjatë përcaktimit të përmbytjes dhe vëllimit të rrjetit të veprimitarisë shëndetësore spitalore merret parasysh se veprimitaria duhet domosdo të kryhet 24 orë në ditë, në të gjitha ditët e vitit dhe duhet të jetë profesionalisht dhe financiarisht e qëndrueshme.

²⁴ Neni 19 nga LMSH

²⁵ Neni 20 nga LMSH

- Rrjeti i nivelit terciar të mbrojtjes shëndetësore²⁶

Rrjeti në nivel terciar të mbrojtjes shëndetësore caktohet në pajtim me kriteret e përcaktuara në nenin 17 paragrafi (1) të këtij ligji, për kryerjen e shërbimeve shëndetësore që kërkojnë trajtim profesional të ndërlidhur, organizativ dhe teknologjik dhe multidisiplinor shëndetësor.

- Rrjeti i ndihmës urgjent mjekësore²⁷

Rrjeti i ndihmës urgjente mjekësore, duke e përfshirë edhe rregullimin e njësive të ndihmës urgjente mjekësore në të gjitha nivelet e mbrojtjes shëndetësore, me propozim të Ministrit të Shëndetësisë, e përcakton Qeveria. Në rrjet, varësisht nga nevojat e popullatës nga rajoni i caktuar, mund të parashikohen edhe njësítë për ndihmën urgjente stomatologjike. Ndihma urgjente stomatologjike përfshinë trajtim akut të rasteve stomatologjike në ndërrimin e tretë, si dhe gjatë festave, ditëve jo pune dhe gjatë fundjavës.

3. VEPRIMTARIA SHËNDETËSORE

- Përbajtja e veprimtarisë shëndetësore²⁸

Veprimtaria shëndetësore përfshin:

- zbatimin e masave dhe aktiviteteve për mbrojtje, përparimin dhe përmirësimin e shëndetit dhe për zbulimin e hershëm të sëmundjeve,
- zbulimin e hershëm të faktorëve të rrezikut për shkaktimin e sëmundjeve kronike dhe kontrollimin e tyre dhe shërbime të skriningut,
- shërbimet shëndetësore nga fusha e shëndetit publik,
- masat preventive specifike shëndetësore për parandalimin e sëmundjeve ngjitime dhe përhapjen e tyre,
- programet për mbrojtjen e shëndetit seksual dhe riprodhues,
- përcaktimi i sëmundjeve, shërimi dhe rehabilitimi mjekësor i patientëve,
- veprimtarinë stomatologjike, preventive, kurative dhe protetike,
- veprimtarinë e mjekësisë në laboratore,
- trajtimin shëndetësor të patientëve në shtëpi dhe në kuadër të institucioneve për mbrojtje sociale,
- kurimin shëndetësor dhe kurimin akusherik,
- ndihmën urgjente mjekësore,
- kujdesin paliativ,
- kontrollin e personave të vdekur,
- veprimtarinë patoanatomike,
- veprimtarinë gjyqësore-mjekësore,
- furnizimin me gjak dhe komponentet e gjakut,
- veprimtarinë tjetër shëndetësore e cila në pajtim me këtë ligj e kryejnë institucionet shëndetësore.

²⁶Neni 21 nga LMSH

²⁷Neni 22 nga LMSH

²⁸Neni 26 nga LMSH

- Udhëzime për mjekësinë e bazuar në dëshmi, protokolle për kryerjen e veprimtarisë shëndetësore në institucionet shëndetësore në aspekt organizativ dhe rregulloren për kulturë spitalore²⁹

Veprimtaria shëndetësore në institucionet shëndetësore, nga punëtorët shëndetësor dhe bashkëpunëtorët shëndetësor kryhet detyrimisht në pajtim me udhëzimet profesionale për mjekësinë e bazuar në dëshmi të cilat në pajtim me praktikën bashkëkohore mjekësore botërore i përcakton Ministri i Shëndetësisë.

- Kryerja e veprimtarisë shëndetësore në rrjet

Subjekte të cilat kryejnë veprimtari shëndetësore në rrjet³⁰

Veprimtaria shëndetësore në rrjet, që e siguron dhe e organizon Republika e Maqedonisë së Veriut, përbëhet nga institucionet shëndetësore publike dhe institucionet shëndetësore private, që kryejnë veprimtari shëndetësore në bazë të licencës, në të cilat kryhet veprimtari shëndetësore në kushte të barabarta dhe të cilat përfshihen në sistemin informatik të integruar shëndetësor, në pajtim me rregullat për evidenca nga fusha e shëndetësisë.

Institucionet shëndetësore nga paragrafi (1) i ketij neni, detyrohen që ta sigurojnë realizimin e vazhdueshëm dhe gjithëpërfshirës të veprimtarisë shëndetësore në rrjet në nivel primar, nëpërmjet lidhjes së marrëveshjeve reciproke.

Me marrëveshjet rregullohen të drejtat dhe obligimet reciproke të institacioneve shëndetësore, veçanërisht për sigurimin e mbrojtjes 24-orëshe të vazhdueshme shëndetësore tërë vitin, ndihmës urgjente mjekësore, si dhe kryerjes së veprimtarisë shëndetësore në raste dhe gjendje krize dhe të jashtëzakonshme.

Veprimtaria shëndetësore në nivel primar³¹

Veprimtaria shëndetësore në nivel primar përfshin:

- 1) zbulimin dhe mjekimin e sëmundjeve dhe lëndimeve, dhënien e kurimit shëndetësor dhe akusherik dhe kryerjen e rehabilitimit mjekësor patientëve, që në pajtim me kufizimin e punës bën pjesë në nivel primar;
- 2) zbatimin e programeve të posaçme për personat me sëmundje kronike dhe për të moshuarit;
- 3) veprimtarinë shëndetësore përfshinë e shëndetit seksual dhe riprodhues;
- 4) veprimtarinë shëndetësore përfshinë e nevojat e fëmijeve dhe të rinjtë e shkollës;
- 5) veprimtarinë shëndetësore nga fusha e shëndetit dhe sigurisë në punë;
- 6) zbatimin e programeve dhe masave preventive te femijët, të rinjt, gratë, të punësuarit dhe personat e moshuar dhe në veçanti grupet tjera të rezikuara;
- 7) udhëzimin e patientëve në institucionet shëndetësore në nivel sekondar dhe terciar dhe koordinimin e trajtimit të tyre;

²⁹Neni 27 nga LMSH

³⁰Neni 28 nga LMSH

³¹Neni 30 nga LMSH

- 8) pengimin, zbulimin dhe mjekimin e sëmundjeve të gojës dhe dhëmbëve dhe zbatimin e rehabilitimit protetik të dhëmbëve;
- 9) 10) veprimtarinë e patronazhit;
- 11) imunizimin;
- 12) kujdesin shëndetësor dhe kujdesin akusherik;
- 13) mjekimin dhe trajtimin shëndetësor në shtëpinë e pacientit;
- 14) ndihmën urgjente dhe stomatologjike mjekësore;
- 15) përcaktimin e mungesës së përkohshme nga puna dhe udhëzimin e personave të siguruar për ekspertizë në fonde për sigurime sociale;
- 16) kryerjen e shërbimeve nga mjekësia në laborator;
- 17) përshkrimin e e barnave dhe
- 18) veprimtarinë farmaceutike.

Subjektet që kryejnë veprimtari shëndetësore në nivel primar³²

Veprimtaria shëndetësore në rrjet në nivel primar kryhet në ordinanca dhe poliklinika, laborator dentaroteknik, Shtëpi Shëndeti dhe barnatore.

Mjeku i zgjedhur³³

Në rrjetin e nivelit primar pacienti e zgjedh mjekun.

Mjeku i zgjedhur është doktor i mjekësisë, specialist i mjekësisë së përgjithshme, specialist i mjekësisë familjare, specialist i mjekësisë shkolllore, specialist i mjekësisë së punës kur kryen punën e mjekut familjar, përkatësish të përgjithshëm, specialist i pediatrisë, specialist i gjinekologjisë dhe akusherisë dhe doktor i stomatologjisë.

Mjeku i zgjedhur i kryen posaçërisht punët në vijim:

- i trajton pacientët në përputhje me gjendjen e tyre shëndetësore dhe udhëzimeve profesionale, që e siguron me trajtim shëndetësor në ambulancë dhe trajtim në shtëpi,
- i kryen shërbimet preventive dhe i zbaton masat dhe aktivitetet e përcaktuara me programe përparimin dhe ruajtjen e shëndetit të pacientëve,
- përshkruan barna në pajtim me rregullat nga sfera e sigurimit të detyrueshëm shëndetësor,
- merr pjesë në zbatimin e formave ekipore në veprimtaritë e mbrojtjes primare shëndetësore, në sigurimin e ndihmës urgjente mjekësore dhe në zëvendësim në rast të sëmundjes dhe pushimeve,
- kontolle mjekësore, këshillime dhe lloje tjera të shërbimeve shëndetësore me qëllim të përcaktimit, kontrollimit dhe ndjekjes së gjendjes shëndetësore, që sipas rregullës, realizohet në ordinancën e mjekut të zgjedhurdhe sipas nevojës edhe në shtëpinë e pacientit,
- masa dhe aktivitete preventive me qllim të përparimit të gjendjes shëndetësore, pengimit, mposhtjes dhe zbulimit të hershëm të sëmundjeve dhe çrrregullimeve tjera të shëndetit,
- e përcakton arsyetimin e parandalimit të përkohshëm nga puna për shkak të sëmundjes, lëndimeve, shoqërimit ose izolimit dhe mungesën nga puna për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë (prindërimit)

³²Neni 31 nga LMSH

³³Neni 32 nga LMSH

- e përcakton nevojën për transport me automjet sanitari në raste urgjente, organizon transport me automjet sanitari (në mënyrë të pavarur, në bashkëpunim me mjekët tjerë ose me shërbimin më të afërt të organizuar për ndihmë urgjente) dhe e vlerëson arsyetimin për shoqërimin e pacientit,
- i udhëzon pacientët në Fond në pajtim me rregullat nga sfera e sigurimit shëndetësor,
- i udhëzon pacientët në Fondin për Sigurim Pensional dhe Invalidor të Maqedonisë, në pajtim me rregullat nga sfera e sigurimit pensional dhe invalidor,
- e ndjek zhvillimin e trajtimit shëndetësor të pacientit të cilin e kryejnë specialistët,
- e përmbledh, e udhëheq dhe e ruan dokumentacionin mjekësor të pacientit, në pajtim me rregullat nga sfera e evidencave në shëndetësi dhe
- kryen detyra tjera në pajtim me rregullat nga sfera e sigurimit të detyrueshëm shëndetësor.

Procedura për zgjedhje dhe mënyrën e punës së mjekut të zgjedhur dhe të mjekut që e zëvendëson mjekun e zgjedhur dhe detyrat e tij, kryhen në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat nga sfera e sigurimit të detyrueshëm shëndetësor.

Mjeku i zgjedhur nga fusha e stomatologjisë është doktor i stomatologjisë nga mbrojtja shëndetësore primare stomatologjike.

Veprimtaria shëndetësore në nivel sekondar³⁴

Veprimtaria shëndetësore në nivel sekondar i përfshin shërbimet dhe masat shëndetësore, që për shkak të peshës së sëmundjes, nevojës për diagozë dhe trajtim profesional të specializuar, ndërlikueshmërisë profesionale dhe teknologjike dhe qasjes multidisiplinore, përkatësisht nevojës për trajtim shëndetësor spitalor, nuk mund të kryhen në nivel primar.

Veprimtariashëndetësore e nivelit sekondar përpërfshin veprimtarinë specialistike-konsultative dhe spitalore shëndetësore.

4. INSTITUCIONET SHËNDETËSORE

4.1 Themelimi i institucioneve shëndetësore³⁵

- Institucioni shëndetësor mund të themelohet si publik dhe privat.
- Institucionin publik shëndetësor mund ta themelon Qeveria.
- Institucion shëndetësor privat mund të themelojne pësonat e vendit dhe të huaj, juridik dhe fizik.

4.2 Kushte për themelim, fillimin me punë, kryerjen e veprimtarisë shëndetësore dhe zgjerimin e veprimtarisë së institucionit shëndetësor³⁶

Institucioni shëndetësor mund të themelohet, të filloj me punë, të kryej veprimtari shëndetësore dhe ta zgeroj veprimtarinë, nëse janë plotësuar kushtet në vijim:

³⁴Neni 33 nga LMSH

³⁵Neni 57 nga LMSH

³⁶Neni 60 nga LMSH

- tē ketē nē marredhēnie pune nē kohē tē pacaktuar me orar tē plotē pune një numër tē caktuar tē punëtorëve shëndetësor varësish nga lloji i veprimtarisë shëndetësore, përkatësish specialitetit,
- tē ketē marrëdhēnie pune nē kohē tē pacaktuar me orar tē plotē pune bartës përgjegjës tē veprimtarisë shëndetësore për kryerjen e llojit tē caktuar tē shërbimeve shëndetësore, varësish prej llojit tē veprimtarisë shëndetësore, përkatësish specialitetit dhe
- tē ketē hapësirë dhe pajisje për kryerjen e llojit tē caktuar tē veprimtarisë shëndetësore, përkatësish specialitetit.

Punëtorët shëndetësore doemos duhet tē posedojnë licenca përkatëse për punë, varësish prej llojit tē veprimtarisë shëndetësore, përkatësish specialitetit.

4.3 Llojet e institucioneve shëndetësore³⁷

Varësish nga lloji i veprimtarisë shëndetësore që e kryejnë dhe llojit tē shërbimeve shëndetësore që ofrojnë, institucionet shëndetësore themelohen si:

- ordinancë,
- poliklinikë,
- laborator diagnostikimi,
- laborator dentaro-teknik,
- qendër,
- Shtepi Shëndeti,
- spital (i përgjithshëm, i specializuar, klinik),
- spital për kujdes,
- institut,
- klinikë universitare,
- institut universitar,
- qendër universitare klinike dhe
- barnatore.

- Ordinanca³⁸

Ordinanca nē nivel primar kryen veprimitari shëndetësore, nëse janë plotësuar kushtet për kryerje tē veprimtarisë së mjekësisë familjare përkatësish tē përgjithshme, mjekësisë shkollore, pediatrisë, mjekësisë së punës, gjinekologjisë dhe akusherisë dhe stomatologjisë së përgjithshme. Ordinanca nē nivel primar nē fushën e stomatologjisë kryen veprimitari shëndetësore nëse janë plotësuar kushtet për kryerje tē veprimitarës së stomatologjisë së përgjithshme.

Ordinanca nē nivel sekondar kryen veprimitari specialistike konsultative shëndetësore nē fushën e mjekësisë, përkatësish stomatologjisë.

- Poliklinika³⁹

Poliklinika nē nivel primar kryen veprimitari shëndetësore nē dy ose më shumë ordinanca tē nivelit primar dhe veprimitari përkatëse diagnostikimi-laborator, përkatësish veprimitari nē laboratori dentaro-teknik, në varësi tē veprimitarës shëndetësore që kryhet nē ordinancë.

Poliklinika nē nivel sekondar kryen veprimitari shëndetësore nē dy ose më shumë ordinanca tē veprimitarës specialistike-konsultative dhe veprimitari përkatëse, diagnostikimi-

³⁷Neni 68 nga LMSH

³⁸Neni 69 nga LMSH

³⁹Neni 70 nga LMSH

laboratori, përkatësisht veprimtari në laboratori dentaro-teknik dhe veprimtari radiodiagnostikimi, në varësi të veprimtarisë shëndetësore që kryhet në ordinanca.

Poliklinikat nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij nenit, mund të kryejnë veprimtari shëndetësore edhe nëse veprimtaria përkatëse diagnostikuese-laboratori diagnostikimi, përkatësisht i laborator dentaro-teknik dhe veprimtarinë e radiodiagnostikimit e sigurojnë me marrëveshje me ndonjë institucion tjetër shëndetësor.

- Laborator dentaro-teknik⁴⁰

Laboratori dentaro-teknik kryen veprimtari të përgatitjes dhe përpunimit të pajisjeve dentaro-teknike dhe dentaro-protetike (proteza, ura, kurora dhe mjete tjera).

- Shtëpia e Shëndetit⁴¹

Shtëpia e Shëndetit kryen veprimtari shëndetësore së paku në këto fusha:

- ndihmën urgjente shëndetësore dhe mjekimin në shtëpi,
- ndihmën urgjente stomatologjike,
- mbrojtjen preventive shëndetësore për fëmijë të moshës parashkollore dhe shkollore,
- patronazhi polivalent,
- mbrojtjen stomatologjike për fëmijë deri në moshën 14 vjeçare dhe
- statistikën shëndetësore.

Shtëpia e Shëndetit kryen veprimtari stomatologjike në fushën e ndihmës urgjente stomatologjike dhe mbrojtjes stomatologjike për fëmije deri në moshën 14 vjeçare.

- Spitali⁴²

Spitali kryen veprimtari spitalore shëndetësore, që përpërfshin diagnostikim, mjekim, kujdes shëndetësor dhe kujdes akusherik, rehabilitim mjekësor dhe kujdes paliativ, e cila për shkak gjendjes shëndetësore të pacientit apo llojit të ndërhyrjes nuk është e mundur që të kryhet veprimtari shëndetësore në ambulancë në nivel sekondar ose me trajtim në qendër, shtëpi për kujdes, përkatësisht në shtëpinë e pacientit.

Spitali mund të kryej edhe veprimtari specialistike-konsultative shëndetësore në nivel sekondar për ato lloje të veprimtarisë shëndetësore për të cilat kryen veprimtaria spitalore shëndetësore.

Spitali mund të jetë i përgjithsheëm, i specializuar dhe klinik.

Spital ditor e paraqet mënyrën e trajtimit të pacientit, sipas të cilëit për shërbime shëndetësore për diagnostikim, terapi, kujdes dhe rehabilitim që kryhen në nivel sekondar nuk nevojitet qëndrim në spital më gjatë se 8 orë në ditë;

- Instituti i Shëndetit Publik⁴³

Instituti i Shëndetit Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut kryen punë të përcaktuara me dispozita nga fusha e shëndetit publik.

⁴⁰ Neni 72 nga LMSH

⁴¹ Neni 73 nga LMSH

⁴² Neni 75 nga LMSH

⁴³ Neni 84 nga LMSH

- Klinika Universitare⁴⁴

Klinika universitare kryen veprimitari shëndetësore nëse plotësohen kushtet për kryerjen e veprimtarisë specialistike-konsultuese dhe veprimtarise spitalore ose vetëm veprimtarisë specialistike-konsultuese të degës së veçantë të mjekësisë, përkatësisht stomatologjisë, ose të grupeve të caktuara të popullatës, ku kryhet veprimitari arsimore, kryhet përsosja e punëtorëve shëndetësor dhe veprimtaria shkencore hulumtuese.

5. PUNËTORËT SHËNDETËSOR DHE BASHKËPUNËTORËT SHËNDETËSOR

1. Kushtet për kryerjen e veprimtarisë shëndetësore⁴⁵

- Punëtorët dhe bashkëpunëtorët shëndetësor për veprimtarinë shëndetësore

Punëtori shëndetësor është doktor i mjekësisë, doktor i stomatologjisë dhe farmaceut i diplomuar si dhe personat me arsim të kryer të mesëm, të lartë të kryer dhe arsim profesional të lartë apo sipëror të kryer nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë dhe farmacisë.

Doktorët e mjekësisë, doktorët e stomatologjisë dhe farmacistët e diplomuar (në tekstin e mëtutjeshëm: punëtorët shëndetësor me arsim të lartë) të pavarur mund t'i kryejnë shërbimet shëndetësore me përfundimin e puneës provuese, dhënien e provimit profesional dhe marrjen e licencës për punë.

Punëtorët shëndetësor me arsim të mesëm, të lartë dhe sipëror profesional nga fusha e mjekësisë,

- Puna provuese e bashkëpunëtorëve shëndetësor⁴⁶

Institucionet shëndetësore mund të pranojnë punëtor shëndetësor, përkatësisht bashkëpunetor shëndetësor për të kryer punë provuese dhe aftësimin për dhënien e provimit profesional. Një pjesë e punës provuese dhe aftësimit për dhënien e provimit profesional nëpërmjet të cilës arrihen njohuri dhe aftësi praktike, punëtorët shëndetësor me arsim të lartë, si dhe bashkëpunëtorët shëndetësor me arsim të mesëm, të lartë dhe sipëror profesional detyrimisht e arrijnë në Qendrën Simulative Mjekësore nëpërmjet trajnimit me pajisjet që simulojnë gjendje patologjike të njeriut dhe mundëson vlerësimin e shkathtësive nepërmjet intervenimeve diagnostikuese dhe terapeutike të kryera në pajisje, në raste konkrete të dhënat në mënyrë të rastësishme, ku njëkohësisht bëhet videoincizimi i gjithë intervenimit.

Puna provuese e punëtorëve shëndetësor me arsim të lartë nga fusha e mjekësisë dhe stomatologjisë që kanë kryer studime pesëvjeçare, përkatësisht nga fusha e farmacisë me studime katërvjeçare zgjat një (1) vit. Puna provuese për punëtorët shëndetësor me arsim të lartë nga fusha e mjekësisë që kanë përfunduar studime gjashtëvjeçare, zgjat gjashtë (6) muaj. Puna provuese për doktorët e stomatologjisë që kanë përfunduar studime gjashtëvjeçare zgjat gjashtë (6) muaj. Puna provuese e punëtorëve shëndetësor me arsim të lartë profesional zgjat dhjetë

⁴⁴ Neni 85 nga LMSH

⁴⁵ Neni 115 nga LMSH

⁴⁶ Neni 117 nga LMSH

muaj, për punëtorët shëndetësor me arsim sipëror zgjatë nëntë muaj, ndërsa me arsim të mesëm zgjat gjashtë (6) muaj.

Puna provuese e bashkëpunëtorëve shëndetësor me arsim të lartë zgjat dhjetë muaj.

-Provimi profesional për punëtorët dhe bashkëpunëtorët shëndetësor⁴⁷

Pas përfundimit të punës provuese, punëtorët shëndetësor dhe bashkëpunëtorët shëndetësor obligohen të japid provim profesional në afat prej një viti nga dita e përfundimit të planit dhe programit për punën provuese.

Nëse punëtorët shëndetësor dhe bashkëpunëtorët shëndetësor nuk e japid provimin profesional me afat, përsëri e kryejnë punën provuese.

Punëtorët shëndetësor me arsim të lartë, provimin profesional e japid para komisioneve për provim të formuara nga Oda e Mjekëve, Stomatologëve, përkatësisht Farmacistëve.

Mënyrën e paraqitjes për provim dhe mënyrën e dhënes së provimit profesional të punëtorëve shëndetësor me arsim të lartë, numrin e pyetjeve të shtruara dhe shembujve praktike, kohëzgjatja dhe numri i pikëve me çka provimi profesional illogaritet si i dhënë, parashtimi i kundërshtimit nga punëtori shëndetësor i cili nuk e ka dhënë provimin profesional dhe mënyrën e lëshimit të certifikatës për provimin e dhënë si dhe formën dhe përbajtjen e certifikatës për dhënien e provimit profesional të punëtorëve shëndetësor me arsim të lartë, e përcakton Ministri i Shëndetësisë me mendim paraprak të Odës së Mjekëve, Stomatologëve përkatësisht Farmacistëve.

5.2 Lëshimi, ripërtëritja, vazhdimi dhe marrja e licencës për punë

Kompetenca e Odave⁴⁸

Lëshimin, ripërtëritjen, vazhdimin dhe marrjen e licencës për punë të punëtorëve shëndetësor me arsim të lartë (doktor i mjekësisë, doktor i stomatologjisë dhe farmacist i diplomuar) e kryejnë Oda e Mjekëve, ajo Stomatologjike dhe Farmaceutike.

Licenca e punës lëshohet për përiudhë prej shtatë vitesh.

Licenca e përkohshme për punë lëshohet gjatë përiudhës në të cilën është nënshkruar marrëveshja për kryerjen e veprimitarësë mjekësore si punëtor shëndetësor në institucion shëndetësor publik, e cila përfundon ditën e ardhshme nga skadimi i kontratës.

Marrja e licencës⁴⁹

Licenca për punë është dokument publik që e dëshmon trajnimin profesional të punëtorit shëndetësor për kryerjen e shërbimeve shëndetësore.

⁴⁷ Neni 121 nga LMSH

⁴⁸ Neni 123 nga LMSH

⁴⁹ Neni 124 nga LMSH

Doktori i mjekësisë, doktori i stomatologjisë dhe farmacisti i diplomuar mund të merr licencën për punë nëse ka përfunduar arsim adekuat nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë, përkatësisht farmacisë, e ka kryer punën provuese dhe provimin profesional.

- Punëtori shëndetësor me arsim të lartë mund të merr licencë për punë nëse ka:
 - 1) diplomë për arsim të kryer adekuat nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë, përkatësisht farmacisë dhe
 - 2) dëshmi për punën e kryer provuese dhe dëshmi për dhënien e provimit profesional.
- Punëtori shëndetësor me arsim të lartë të kryer, punë të kryer provuese dhe provimin e dhënë profesional jashtë vendit mund të merr licencë për punë nëse ka:
 - 1) diplomë të nostrifikuar për arsim të kryer adekuat dhe
 - 2) dëshmi për punë të pranuar provuese dhe provimin e dhënë profesional.
- Punëtori shëndetësor me arsim të lartë që ka marr licencë për punë jashtë vendit mund të merr licencë për punë nëse përveç kushteve të këtij neni ka edhe:
 - 1) rekomandim nga Oda në të cilën ka qenë anëtar dhe
 - 2) dëshmi për përvojën paraprake të punës në veprimtarinë në të cilën kërkon licencë për punë.

Licenca për punë në degën e specializimit dhe subspecializimit⁵⁰

Punëtori shëndetësor me arsim të lartë, pas përfundimit të specializimit, përkatësisht subspecializimit adekuat, mund të merr licencë për punë në degën adekuate të specializimit, përkatësisht subspecializimit.

Doktorët e stomatologjisë mund të specializojnë nëse kanë kryer punën provuese, provimin e dhënë profesional dhe licencën për punë.

Ripërtëritja e licencës⁵¹

Punëtorit shëndetësor me arsim të lartë mund t'i ripërtëritet licenca për punë nëse në priudhën e vlefshmërisë së licencës me përsosje të vazhdueshme profesionale, përmes përcjelljes së risive në mjekësi, stomatologi, përkatësisht farmaci dhe avancimin e njohurive profesionale, ka arritur numër adekuat të pikëve dhe së paku 60% të kohës së vlefshmërisë së licencës për punë ka punuar në veprimtarinë për të cilën ka marr licencë për punë.

Një doktori të stomatologjisë mund t'i ripërtëritet licenca për punë nëse në periudhën e vlefshëmërisë së licencës me përsosje të vazhdueshme profesionale, përmes përcjelljes së risive në stomatologjide avancimin e njohurive profesionale, ka arritur numër adekuat të pikëve dhe së paku 60% të kohës së vlefshmërisë së licencës për punë, ka punuar në veprimtarinë për të cilën e ka marr licencën për punë, ku, me kërkesën e tij, në të paktën 60% të kohës së vlefshmërisë së licencës së punës mund të konsiderohet koha e punës në mbrojtjen shëndetësore stomatologjike.

⁵⁰ Neni 125 nga LMSH

⁵¹ Neni 129 nga LMSH

Format e përsosjes së vazhdueshme profesionale, kriteret për renditjen e formave, kriteret për zgjedhjen e realizuesve të formave të përsosjes së vazhdueshme profesionale dhe pikat i përcakton Oda e Mjekëve, Stomatologëve përkatësisht Farmacistëve, me akt të veçantë për të cilin pelqim jep Ministri i Shëndetësisë.

Vazhdimi i përkohshëm i licencës⁵²

Punëtorit shëndetësor me arsim të lartë që nuk i ka plotësuar kushtet e këtij ligji, mundet përkohësish t'i vazhdohet licenca për punë për gjashtë muajt e ardhshëm, me kusht që në këtë periudhe me sukses ta kryej trajnimin dhe kontrollin plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale në pajtim me Programin për trajnim dhe kontroll plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale.

Një doktori të stomatologjisë ose specialisti nga fusha e stomatologjisë që nuk i ka plotësuar kushtet ligjore për ripërtëritjen e licencës për punë mundet përkohësish t'i vazhdohet licenca për punë për gjashtë muajt e ardhshëm dhe përsëri ta merr licencën për punë, me kusht që në këtë periudhë prej gjashtë muajsh me sukses ta kryej trajnimin dhe kontrollin plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale në pajtim me Programin për trajnim dhe kontroll plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale që e sjell Oda Stomatologjike.

Punëtorit shëndetësor me arsim të lartë që nuk i ka plotësuar kushtet, përkohësish i merret licenca për punë.

Rimarrja e licencës së punëtorit shëndetësor të cilit përkohësish i është revokuar⁵³

Punëtori shëndetësor me arsim të lartë të cilit përkohësish i është revokuar licenca për punë, përsëri mund ta merr licencën, nëse gjatë vitit që vijon pas kalimit të afatëve të vlefshmërisë të përcaktuara me këtë ligj, kalon trajnim plotësues sipas programit nga neni 127 i këtij ligji dhe me sukses e përfundon kontrollin plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale para komisionit për provim të odës përkatëse.

Revokimi i e përkohshëm ose i përhershëm i licencës⁵⁴

Oda e Mjekëve, Stomatologëve përkatësisht Farmacistëve, përkohësish ose në mënyrë të përhershme mund t'ia revokoj licencën për punë punëtorit shëndetësor me arsim të lartë.

- Revokimi i përkohshëm i licencës për punë të punëtorit shëndetësor me arsim të lartë, mund të kryhet më së shumti në përiudhë prej shtatë vitesh, nëse punëtori shëndetësor:
 - 1) nuk e vazhdon licencën për punë në afatet e përcaktuara me Ligjin për Mbrojtje Shëndetësore;
 - 2) nuk e përfundon trajnimin plotësues në afatin e përcaktuar;
 - 3) nuk e përfundon me sukses kontrollin plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale;
 - 4) ka aktvendim gjyqësor të plotfuqishëm, me të cilin përkohësish i është ndaluar ushtrimi i veprimtarisë ose profesionit;

⁵² Neni 130 nga LMSH

⁵³ Neni 131 nga LMSH

⁵⁴ Neni 132 nga LMSH

- 5) i ka grumbulluar dëshmitë për plotësimin e kushteve të përcaktuara me këtë ligj në kundërshtim me ligjin edhe kjo është vërtetuar pas dhënies së licencës për punë;
- 6) kryen veprimitari plotësuese në kundërshtim me nenin 222 dhe 223 të këtij ligji;
- 7) punon pa licencës për punë ose punon në kushte për të cilat nuk ka leje për punë të lëshuar në pajtim me këtë ligj dhe
- 8) kryen shkelje të Kodeksit të etikës dhe deontologjisë mjekësore dhe kjo është përcaktuar nga Gjykata e Nderit të odës përkatëse;
- 9) kryen shërbime ose konsultime shëndetësore dhe/ose lidh kontratë për kryerjen e shërbimeve ose konsultimeve shëndetësore me institucionet shëndetësore private në kundërshtim me nenin 167-a të këtij ligji.

Revokimi i përkohëshëm i licencës për punë të punëtorit shëndetësor me arsim të lartë për periudhë që e cakton Oda e Mjekëve, Oda Stomatologjike, përkatesisht Farmaceutike kryhet edhe në rast nëse me aktvendim të plotfuqishëm gjyqësor vërtetohët që punëtori shëndetësor me arsim të lartë ka kryer vepër penale lidhur me kryerjen e veprimtarisë shëndetësore.

Në aktvendimin për revokim të përkohshëm të licencës për punë, përcaktohet trajnimi plotësues që punëtori shëndetësor me arsim të lartë duhet ta kryeje në pajtim me programin nga nen 127 i këtij ligji dhe me sukses ta kryej kontrollin plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale para komisionit të provimeve të odës përkatëse që të mund përsëri t'i jepet licenca për punë.

- Revokimi i përhershëm i licencës për punë bëhet nëse me vendim të plotefuqishëm gjyqësor vërtetohet se punëtori shëndetësor me arsim të lartë ka bërë lëshim profesional ose gabim gjatë punës, me çfarë ka shkaktuar çregullim të përhershëm të shëndetit ose vdekjen e të sëmurit.

E drejta e ankesës kundër aktvendimit për revokim të përkohshëm dhe të përhershëm të licencës⁵⁵

Kundër aktvendimit për revokim të përkohshëm dhe të përhershëm të licencës për punë, punëtori shëndetësor me arsim të lartë ka të drejtë të parashtoj ankesë te Ministri i Shëndetësisë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

Rimarrja e licencës⁵⁶

Punëtori shëndetësor me arsim të lartë nga përsëri mund të merr licencë për punë nëse gjatë dy viteve pas kalimit të afateve të vlefshmërisë së përcaktuar në këtë ligj, kalon trajnim plotësues dhe me sukses e përfundon kontrollin plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale para komisionit për provim të odës adekuate.

⁵⁵ Neni 133 nga LMSH

⁵⁶ Neni 134 nga LMSH

Nëse punëtori shëndetësor me arsim të lartë nuk e merr licencën për punë në afat, përsëri mund të merr licencë për punë nëse kalon trajnim plotësues dhe me sukses e përfundon kontrollin e veçantë plotësues të njohurive dhe aftësive profesionale, në pajtim me programin, para komisionit për provim të odës adekuate.

Akti lidhur me licencën⁵⁷

Mënyrën e lëshimit, vazhdimit, ripërtëritjes dhe revokimit të licencës për punë dhe formën dhe përbajtjen e formularit të licencës për punë të punëtorëve shëndetësor, më afersisht i përcakton Oda e Mjekëve, Oda Stomatologjike përkatësisht Farmaceutike me akt të veçantë, për të cilin jep pëlgim Ministri i Shëndetësisë.

Shpenzime⁵⁸

Shpenzimet për lëshimin, vazhdimin dhe ripërtëritjen e licencës për punë, janë në llogari të parashtruesit të kërkesës.

Kritere bazë për përcaktimin e shpenzimeve janë shpenzimet reale administrative dhe materiale për realizimin e procedurës për lëshimin, vazhdimin dhe ripërtëritjen e licencës për punë.

Lartësinë e shpenzimeve nga paragrafi (2) i këtij nenit e përcakton Oda e Mjekëve, Oda Stomatologjike përkatësisht Farmaceutike me akt të përgjithshëm, për të cilin jep pëlgim Ministri i Shëndetësisë.

5.3 Specializime dhe subspecializime

E drejta e specializimit dhe subspecializimit⁵⁹

Punëtorët shëndetësor dhe bashkpuneërorët shëndetësor me arsim të lartë mund të specializojnë dhe të subspecializojnë në degë të caktuara të mjekësisë, stomatologjisë, përkatësisht farmacisë.

Specializimet dhe subspecializimet nga fusha e stomatologjisë realizohen në institucionet e larta arsimore dhe institucionet shëndetësore të akredituara nga Ministri i Shëndetësisë, me orar te plotë të punës.

Degët e specializimeve dhe subspecializimeve nga dega e stomatologjisë dhe farmacisë, si dhe degët e specializimeve dhe subspecializimeve të punëtorëve shëndetësor, kohëzgjatja e tyre, pjesët e stazhit të specializimeve (turnuse), planet dhe programet, si dhe mënyrën e realizimit të stazhit, mënyrën e dhënies së provimit dhe formularin e librezës specialistike dhe të librit për evidencën e procedurave të realizuara dhe intervencave gjatë stazhit të specializimeve, i përcakton Ministri i Shëndetësisë me mendim paraprak të institucionit të lartë adekuat arsimor.

⁵⁷ Neni 135 nga LMSH

⁵⁸ Neni 136 nga LMSH

⁵⁹ Neni 138 nga LMSH

Mënyra e realizimit⁶⁰

Specializimi dhe subspecializimi realizohet nëpërmjet trajnimit teorik dhe praktik i cili realizohet në kohëzgjatje të caktuar në institucionet adekuate të larta arsimore dhe shëndetësore të akredituara nga Ministri i Shëndetësisë, me orar të plotë.

Kushti paraprak⁶¹

Punëtorët shëndetësor me arsim të lartë mund të specializojnë nëse kanë kryer punë provuese, provim të dhënë profesional dhe licencë për punë.

Bashkëpunetorët shëndetësor me arsim të lartë mund të specializojnë nëse kanë kryer punë provuese, provimin e dhënë profesional dhe një vit përvojë pune në profesion pas dhënieve së provimit profesional.

Punëtorët shëndetësor me arsim të lartë të cilët kanë licencë për punë si specialist të degëve interne dhe kirurgjikale të specializimit mund të regjistrohen në subspecializim nëse pas dhënieve së provimit specialistik kanë një vit përvojë pune si specialist.

6. BASHKIMI NË ODA

▪ Odat⁶²

Për shkak të mbrojtjes dhe avancimit të profesionalizmit dhe detyrimeve dhe të drejtave etike, për përmirësimin e kualitetit të mbrojtjes shëndetësore, mbrojtjen e interesave të profesionit të vet, ndjekjen e raportit të punëtorëve shëndetësor ndaj shoqërisë dhe qytetarëve, doktorët e mjekësisë, doktorët e stomatologjisë dhe farmacistët e diplomuar bashkohen në Odën e Mjekëve, Stomatologjike dhe Farmaceutike të Maqedonisë.

Në odë bashkohen edhe punëtorët shëndetësor me arsimim profesional të mesëm, sipëror dhe të lartë nga fusha e mjekësisë, stomatologjisë dhe farmacisë.

Odat miratojnë statut, kodeks të detyrave dhe të drejtave etike profesionale, formojnë Gjykatën e Nderit dhe organe tjera ndihmëse.

Odat si person juridik⁶³

Odat kanë cilësi të personit juridik dhe regjistrohen në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

▪ Kuvendi themelues⁶⁴

Në kuvendin themelues të odës miratohet Statuti i odës dhe zgjidhen organet e saj. Kuvendi themelues i odës caktohet nga profesionist shëndetësor që duan të themelojnë odë.

Statutin e odës e miraton Kuvendi i odës.

Statuti i odës⁶⁵ përmban dispozita të cilat kanë të bëjnë me:

⁶⁰ Neni 140 nga LMSH

⁶¹ Neni 141 nga LMSH

⁶² Neni 250 nga LMSH

⁶³ Neni 252 nga LMSH

⁶⁴ Neni 253 nga LMSH

- emrin dhe selinë e odës,
- qëllimet dhe detyrat e odës,
- organet e odës, procedurën për zgjedhjen e tyre, përkatësisht emërimin dhe shkaqet dhe mënyrën e revokimit të tyre, përbërjen e tyre, kompetencat dhe mënyrën e vendosjes,
- personat të cilët e përfaqësojnë odën në qarkullimin juridik,
- të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e anëtarëve të odës dhe përfaqësuesve të tyre në organet e odës,
- mënyrën e sigurimit të mjeteve financiare, të nevojshme për kryerjen e detyrave të odës,
- mënyrën dhe procedurën e përcaktimit të taksës së anëtarësisë dhe kriteret për përcaktimin e saj,
- detyrat e odës të cilat financohen nga taksa e anëtarësisë,
- procedurën për ndryshim të statutit të odës,
- aktet tjera të përgjithshme dhe procedurën për miratimin e tyre,
- mënyrën dhe obligimet e anëtarit gjatë anëtarësimit dhe largimit nga oda dhe
- punë tjera të përcaktuara me këtë ligj dhe me statutin.

- **Organet⁶⁶**

Organet e odës janë:

- kuvendi, i cili është edhe organi më i lartë në odë,
- bordi ekzekutiv,
- bordi mbikëqyrës dhe
- kryetari i odës.

Oda mund të ketë edhe organe të tjera, nëse kjo është përcaktuar me statut.

- **Autorizimet publike dhe detyrat e Odës së Mjekëve, Stomatologëve, përkatësisht Farmacistëve⁶⁷**

Oda e Mjekëve, Oda Stomatologjike, përkatësisht Farmaceutike, lëshojnë, ripërtërijnë, vazhdojnë dhe revokojnë licenca për punë, mbajnë regjistër të licencave të lëshuara, të ripërtëritra dhe të revokuara dhe kryejnë mbikëqyrje profesionale mbi punën e institacioneve shëndetësor dhe punëtorëve shëndetësor.

Mbikëqyrjen profesionale mbi punën e punëtorëve shëndetësore odat e kryejnë në bazë të planit vjetor për mbikëqyrje profesionale të punës së institacioneve shëndetësore dhe punëtorëve

⁶⁵ Neni 254 nga LMSH

⁶⁶ Neni 254 nga LMSH

⁶⁷ Neni 261 nga LMSH

shëndetësor, për të cilin pëlqim jep Ministri i Shëndetësisë. Odat përcaktojnë kodeks të detyrave dhe të drejtave etike profesionale, formojnë Gjykatën e Nderit dhe trupa tjerë ndihmës dhe miratojnë akte tjera për mënyrën e punës së organeve të tyre dhe akte tjera për të cilat janë të autorizuara me ligj.

- **Mbikëqyrja⁶⁸**

Mbikëqyrje mbi ligjshmërinë e punës së odave në kryerjen e autorizimit publik, kryen Ministria e Shëndetësisë dhe Inspektorati Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor. Pas kryerjes së mbikëqyrjes, Ministria e Shëndetësisë, përkatësisht Inspektorati Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor e njofton odën në të cilën është kryer mbikëqyrja për mangësitë dhe parregullsitë e konstatuara, dhe cakton afat për menjanimin e tyre dhe nëse ato nuk menjanohen, Ministri i Shëndetësisë do ta heq autorizimin publik.

- **Shoqata profesionale⁶⁹**

Punëtorët shëndetësor nga specialitetë të veçanta mund të bashkohen në shoqata profesionale në përbërje të Shoqerisë së Mjekëve të Maqedonisë, Shoqerisë së Stomatologëve të Maqedonisë dhe Shoqërisë së Farmacistëve të Maqedonisë dhe në shoqëri tjera të mjekëve, stomatologëve dhe farmacistëve, sidomos për ndjekjen e arritjeve dhe përparimeve në degë të caktuara të mjekësisë, stomatologjisë, përkatësisht farmacisë.

Shoqëria e Mjekëve të Maqedonisë, Shoqëria e Stomatologëve të Maqedonisë dhe Shoqëria e Farmacistëve të Maqedonisë dhe shoqëri tjera të mjekëve, stomatologeve dhe farmacistëve, përmes shoqatave profesionale dhe përmes shoqatave tjera profesionale, organizojnë forma të ndryshme të ngritjes profesionale të punëtorëve shëndetësor, marrin pjesë në përpilimin e udhëzimeve profesionale për punë në specialitete të caktuara dhe propozojnë masa për avancimin e punës profesionale të punëtorëve shëndetësor.

7. MBIKËQYRJA

- **Përcaktimi i mbikëqyrjes⁷⁰**

Për sigurimin e zbatimit të këtij ligji dhe rregullave të miratuara në bazë të tij, si dhe përsigurimin e cilësisë dhe sigurisë gjatë ofrimit të mbrojtjes shëndetësore në kryerjen e veprimtarisë shëndetësore, kryhet:

- 1) mbikëqyrje mbi ligjshmërinë e punës;
- 2) mbikëqyrje mbi punën profesionale;
- 3) mbikëqyrje e brendshme mbi punën profesionale dhe
- 4) mbikëqyrje inspektuese.

⁶⁸ Neni 265 nga LMSH

⁶⁹ Neni 266 nga LMSH

⁷⁰ Neni 294 nga LMSH

Mbikëqyrjen mbi ligjshmërinë e punës së institucioneve shëndetësore dhe punëtorëve dhe bashkëpunëtorëve shëndetësor e kryen Ministria e Shëndetësisë.

Ministria e Shëndetësisë e kryen mbikëqyrjen mbi ligjshmërinë e punës së institucioneve shëndetësore si mbikëqyrje të rregullt në pajtim me programin vjetor dhe sipas nevojës ose me propozim të Fondit, odës përkatëse, organit shtetëror, shoqatës dhe qytetarit.

Mbikëqyrjen mbi ligjshmërinë e punës së institucioneve shëndetësore dhe institucioneve tjera që kryejnë veprimitari shëndetësore si dhe punëtorëve shëndetësor dhe bashkëpunëtorëve shëndetësor e kryejnë Oda e Mjekëve, Oda Stomatologjike, përkatësisht Oda Farmaceutike.

Mbikëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji kryen Inspektorati Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor, në pajtim me këtë ligj dhe ligj tjetër.

C. L I G J PËR EVIDENCA NË FUSHËN E SHËNDETËSISË⁷¹

• LËNDA E RREGULLIMIT⁷¹

Me këtë ligj rregullohen evidencat, përbledhja e të dhënave dhe regjistrat nga fusha e shëndetësisë, mënyra e mbledhjes, përpunimit, arkivimit dhe ruajtjes së të dhënave, shpallja e të dhënave, sigurimi i kualitetit të të dhënave dhe mbrojtja e të dhënave, si dhe realizimi i të drejtave dhe detyrimeve që kanë të bëjnë me evidencat në fushën e shëndetësisë.

Ky ligj zbatohet për:

- evidencën elektronike dhe përpunimin e automatizuar të të dhënave shëndetësore dhe mjekësore dhe

- evidencat në formë letre dhe përpunimin me dorë të të dhënave shëndetësore dhe mjekësore.⁷²

• PARIMET THEMELORE⁷³

Evidencat në fushën e shëndetësisë mbahen në bazë të parimeve të kualitetit, efikasitetit, efektivitetit dhe ekonomizimit gjatë së cilës evidencat janë adekuate, relevante dhe në sasi e cila u përgjigjet qëllimeve që janë verifikuar me këtë ligj.

Të dhënat mjekësore përpunohen në pajtim me dispozitat për mbrojtjen e të dhënave personale.

Të dhënat shëndetësore dhe mjekësore grumbullohen për qëllime konkrete dhe të qarta të përcaktuara me këtë ligj dhe përpunohen në mënyrën që është në pajtim me ato qëllime.

⁷¹ Neni 1 nga LESSh

⁷² Neni 3 nga LESSh

⁷³ Neni 4 nga LESSh

Të dhënat personale, të grumbulluara për qëllimet e evidencave në fushën e shëndetësisë, shfrytëzohen ekskluzivisht me dedikim për grumbullimin, përpunimin dhe analizën e të dhënavë shëndetësore dhe mjekësore, në pajtim me dispozitat për mbrojtjen e të dhënavë personale dhe këtij ligji.

• EVIDENCAT

Instituti i Shëndetit Publik i Republikës se Maqedonisë së Veriut (për territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut) dhe qendrat për mbrojtje shëndetësore për rajonet për të cilat janë themeluar janë bartës të autorizuara të statistikës shëndetësore për evidencat të cilat mbahen në institucionet shëndetësore.⁷⁴

Secili institucion shëndetësor për veprimitarë që e kryen, është i obliguar t'i paraqes evidencia përbledhëse dhe individuale-raporte statistikore, nëpërmjet qendrës rajonale të shëndetit publik deri te Instituti i Shëndetit Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Institucionet shëndetësore janë të obliguara të mbajnë evidencë në dokumentacionin themelor mjekësor.⁷⁵

Evidencia mbahet me shënimin e të dhënavës në dokumentacionin themelor mjekësor (dosje mjekësore individuale, kartoni, regjistri, ditari i ambulancës, historia e sëmundjes, dhe të tjera), në nivele të ndryshme të mbrojtjes shëndetësore.

Shënimi i të dhënavës bëhet në bazë të rezultateve të ekzaminimit dhe dokumentacioni i institucionit shëndetësor, gjegjësisht i dokumenteve publike dhe të tjera.

Punëtori shëndetësor gjatë kryerjes së ekzaminimeve shëndetësore, përkatësisht shërbimeve të tjera që i ka kryer, është i detyruar që konstatimin dhe rezultatet e ekzaminimit, përkatësisht shërbimet e tjera që i ka kryer, t'i shënojë në dokumentacionin mjekësor themelor.

Punëtori shëndetësor është i detyruar të shënojë të dhëna në evidencën individuale ose kolektive.⁷⁶

Punëtori shëndetësor është i detyruar të konfirmoj konstatimin dhe rezultatet e ekzaminimit, përkatësisht shërbimet e tjera që i ka ofruar, me nënshkrimin dhe vulën e tij ose me nënshkrimin e tij elektronik.

Për tërësinë e saktësinë e të dhënavës të shënuara në evidencë është përgjegjës punëtori shëndetësor i cili i shënon të dhënat në mjetet e evidencës.⁷⁷

• MBLEDHJA DHE PËRPUNIMI I TË DHËNAVE

Institucionet shëndetësore sipas rregullores të dhënat mjekësore i marrin drejtpërdrejt nga individi të cilit i referohen, dhe indirekt nga të dhënat mjekësore nga ato ekzistuese, nëse individi ka qenë i njoftuar më parë dhe nuk e ka kundërshtuar këtë.

⁷⁴ Neni 5 nga LESSh

⁷⁵ Neni 6 nga LESSh

⁷⁶ Neni 12 nga LESSh

⁷⁷ Neni 13 nga LESSh

Institucioni shëndetësor të dhënat mjekësore mund t'i siguroj edhe nga mjeku, kur është e nevojshme të mbrohet jeta dhe shëndeti i individit nëse drejtpërdrejt rrezikohen.⁷⁸

Të dhënat mjekësore mund të përdoren për qëllimet si:

- ruajtja dhe avancimi e shëndetit dhe mbrojtjes shëndetësore të individit,
 - mbrojtjen e shëndetit të popullatës,
 - qëllimet statistikore dhe hulumtuese dhe
 - qëllimet tjera të përcaktuara me këtë ligj.⁷⁹
- Në institucionet shëndetësore, dokumentacioni mjekësor themelor ruhet 15 vjet nga shënim i fundit i të dhënavë.
 - Kartoni i shëndetit dhe historia e sëmundjes ruhen 15 vjet pas vdekjes së pacientit.
 - Kartoni dentar ruhet përgjithmonë.
 - Institucionet shëndetësore janë të obliguara të mbajnë dhe ruajnë dokumentacionin bazë mjekësor në formë elektronike në pajtim me këtë ligj.⁸⁰
- Institucionet shëndetësore janë të detyruara të sigurojnë për çdo individ:
 - 1) të njoftohet se cilat të dhëna shëndetësore dhe personale janë mbledhur rreth tij (informacionet për të dhënat e mbledhura dhe të përpunuara, qëllimet për të cilat përpunoohen të dhënat, për sistemin e sigurisë së informacionit të atyre të dhënavë dhe shkëmbimi i mundshëm i të dhënavë me subjekte të tjera) dhe
 - 2) të jetë i njoftuar për të drejtat e tij/saj në lidhje me përpunimin e të dhënavë shëndetësore dhe personale të tij/saj dhe efektet e anonimizimit të të dhënavë.

Institucionet shëndetësore janë të detyruara, me kërkesë të individit dhe me shpenzimet e tij, t'i japid një kopje të të dhënavë të tij shëndetësore dhe personale.⁸¹

Institucioni shëndetësor është i detyruar që të siguroj mbrojtjen e të dhënavë mjekësore dhe personale edhe pas vdekjes së personit të cilit i referohen të dhënat.⁸²

Ç. LIGJI PËR MBROJTJEN E TË DREJTAVE TË PACIENTIT^{iv}

• LËNDA E RREGULLIMIT

Me këtë ligj rregullohen mbrojta e të drejtave të patientëve në shfrytëzimin e mbrojtjes shëndetësore, detyrat e institucioneve shëndetësore dhe punëtorëve dhe bashkëpunëtorëve shëndetësor, komunave dhe Fondit për Sigurim Shëndetësor në avancimin dhe mbrojtjen e të

⁷⁸ Neni 21 nga LESSh

⁷⁹ Neni 23 nga LESSh

⁸⁰ Neni 24 nga LESSh

⁸¹ Neni 29 nga LESSh

⁸² Neni 32 nga LESSh

drejtave të pacientëve, procedurat për mbrojtjen e të drejtave të pacientëve, si dhe mbikëqyrja mbi zbatimin e Ligjit.⁸³

Me mbrojtjen e të drejtave të pacientit sigurohet mbrojta shëndetësore kualitative dhe në vazhdimësi në pajtim me arritet rrjedhëse në shëndetësi dhe mjekësi, në korniza të sistemit për mbrojtje shëndetësore dhe sigurim shëndetësor përkatës me nevojat individuale të pacientit, me mungesë të çfarëdo keqpërdorimi psikik apo fizik, me respekt të plotë të mirëqenies së personalitetit të tij dhe në interesin e tyre më të mirë.⁸⁴

Mbrojtja e të drejtave të pacientëve bazohet në parimet e humanitetit dhe qasjes.⁸⁵

- **TË DREJTAT E PACIENTËVE⁸⁶**

Pacienti i posedon të drejtat e përcaktuara me këtë apo me ligj tjeter ose me marrëveshje të ratifikuar ndërkombëtare, konventa, deklarata dhe dokumente të tjera ndërkombëtare që kanë të bëjnë me të drejtat e pacientëve.

Pacienti ka të drejtë në realizimin e drejtave, të përcaktuara me këtë ligj, pa diskriminim të bazuar në gjini, racë, ngjyrë të lëkurës, gjuhë apo besim, mendim politik ose çfarëdo lloj tjeter, të origjinës nacionale ose sociale, përkatësisë së pakicave nacionale, gjendjes materiale, origjinës së lindjes, orientimit seksual ose të çfarëdo statusi tjeter.

Pacienti ka të drejtë në përkujdesje, shërim ose rehabilitimin që janë në pajtim me nevojat e tyre individuale dhe aftësive dhe që e avancojnë gjendjen e shëndetit të tij, me qëllim që të arrijë nivelin më të lartë të mundshëm personal të shëndetit, në pajtim me metodat e kapshme dhe mundësive të mjekësisë, ndërsa në pajtim me dispozitat nga fusha e Mbrojtjes Shëndetësore dhe Sigurimit Shëndetësor.

Personaliteti dhe mirëqenia e çdo pacienti doemos duhet të respektohet.

Pacienti ka të drejtë për siguri personale gjatë qëndrimit në institucionin shëndetësor.

Pacienti ka të drejtë të kërkojë mendim profesional të dytë për gjendjen e tij shëndetësore, në kushtet e përcaktuara me rregulloret për kujdesin shëndetësor dhe Sigurimin Shëndetësor për dhënien e mendimit të parë profesional.

Pacienti ka të drejtë të jetë i informuar për emrat, përgatitjen profesionale dhe specializimin e punëtorëve shëndetësor, të cilët i ofrojnë mbrojtje të drejtpërdrejt shëndetësore, nëpërmjet theksimit të detyrueshëm publik të licencës për punë të lëshuar nga Oda përkatëse në hapësirën ku punon.⁸⁷

Të drejtë të informacionit ka edhe pacienti me aftësi të kufizuar të përhershme për të arsyetuar, në përputhje me gjendjen e tij fizike, mendore dhe psikike, si dhe kujdestari ose përfaqësuesi i tij/saj ligjor.

⁸³ Neni 1 nga LMDP

⁸⁴ Neni 2 nga LMDP

⁸⁵ Neni 3 nga LMDP

⁸⁶ Neni 5 nga LMDP

⁸⁷ Neni 10 nga LMDP

- **AVANCIMI DHE MBROJTJA E TË DREJTAVE TË PACIENTËVE**

- **Komisioni për avancimin e të drejtave të patientëve në komunë**

Me qëllim të avancimit të të drejtave të patientit, komuna si dhe Qytetit i Shkupit formojnë komision i përhershëm për avancimin e të drejtave të patientëve, në pajtim me rregulloret nga zona e vetëqeverisjes lokale.⁸⁸

- **Mbrojtja e të drejtave të patientëve në institucionet shëndetësore**

Institucioni shëndetësor është i detyruar të kujdeset për mbrojtjen e të drejtave të patientëve. Institucioni shëndetësor është i obliguar që patientëve t'u ofrojë këshilla juridike dhe ndihmë juridike lidhur me realizimin dhe mbrojtjen e të drejtave të tyre.⁸⁹

Ministria e Shëndetësisë në institucionin shëndetësor në të cilin akomodohen patientët i cakton një këshilltar për mbrojtjen e të drejtave të patientëve nga rradhët e punëtoreve të Ministrisë së Shëndetësisë, me detyrë që të:

1) ofron këshilla juridike dhe ndihmë juridike për patientët lidhur me realizimin dhe mbrojtjen e të drejtave të tyre;⁹⁰

2) shqyrton ankesat me gojë dhe me shkrim të patientëve dhe për zgjidhjen e tyre i jep mendim drejtorit të institucionit shëndetësor;

3) ndërmjetëson në zgjidhjen paqësore të çështjeve ndërmjet patientit dhe punëtorit shëndetësor që rrjedhin nga ankesa gojore;

4) mban dosje për çdo ankesë me gojë ose me shkrim të patientëve, si dhe për procedurat e tjera ligjore të iniciuara për mbrojtjen e të drejtave të patientëve të atij institucioni shëndetësor i cili pas procedurës bëhet pjesë përbërëse e dosjes mjekësore të patientit;

5) informon dhe trajnon punëtorët shëndetësor në institucionin shëndetësor për realizimin e të drejtave të patientëve në pajtim me këtë ligj dhe

6) kryen edhe punë të tjera me qëllim të mbrojtjes të së drejtave të patientëve në institucionin shëndetësor në pajtim me këtë ligj.

Institucioni shëndetësor është i obliguar që tekstin e këtij ligji ta vë në dukje në një vend të dukshëm dhe qasur. Institucioni shëndetësor është i detyruar të caktoj në një vend qasur dhe qartë ta shënoj "Zyra e këshilltarit për mbrojtjen e të drejtave të patientëve", si dhe t'i siguroj këshilltarit të gjitha kushtet e nevojshme për kryerjen e detyrës së tij.⁹¹

⁸⁸ Neni 39 nga LMDP

⁸⁹ Neni 44 nga LMDP

⁹⁰ Neni 45, p.1 nga LMDP

⁹¹ Neni 45 nga LMDP

Linqe të dobishme:

1. Ligji për Sigurimin Shëndetësor

[http://www.fzo.org.mk/WBStorage/Files/Zakon%20za%20zdravstveno%20o%20siguruvanje%20\(Interen%20precisten%20tekst\).pdf](http://www.fzo.org.mk/WBStorage/Files/Zakon%20za%20zdravstveno%20o%20siguruvanje%20(Interen%20precisten%20tekst).pdf)

2. Ligji për Mbrojtje Shëndetësore

<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2018/01/ZAKON-ZA-ZDRAVSTVENATA-ZASHTITA-zakluchno-so-br.-37-od-2016.pdf>

3. Ligji për Evidencia në Fushën e Shëndetësisë

<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2018/01/ZAKON-ZA-EVIDENTSII-VO-OBLASTA-NA-ZDRAVSTVOTO-zakluchno-so-br.-150-od-2015.pdf>

4. Ligji për Mbrojtjen e të Drejtave të Pacientëve

<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2012/12/zakon-za-zastita-na-pravata-na-pacientite-precisten.pdf>

5. Rregullore për përbërjen e komisionit të provimit, mënyrën e dhënes së provimit profesional, mënyrën e vlerësimit të njojurive dhe aftësive profesionale

https://skm.mk/docs_type/pravilnici/

ⁱ Ligji për Sigurim Shëndetësor („Gazeta zyrtare nr. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/10, 156/10, 53/11, 26/12, 16/13, 91/13, 187/13, 43/14, 44/14, 97/14, 112/14, 113/14, 188/14, 20/15, 61/15, 98/15, 129/15, 150/15, 154/15, 192/15, 217/15, 27/16, 37/16, 120/16, 142/16, 171/17 dhe 275/19);

ⁱⁱ Ligji për Mbrojtje Shëndetësore (“Gazeta zyrtare e RM-së” nr.43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16 dhe “Gazeta zyrtare e RMV-ut” nr.20/19, 101/19, 153/19, 180/19 dhe 275/19);

ⁱⁱⁱ Ligji për evidencia në fushën e shëndetësisë (“Gazeta zyrtare e RM-së” nr.20/09, 53/11, 164/13 dhe 150/15);

^{iv} Ligji për Mbrojtjen e të Drejtave të Pacientëve (“Gazeta zyrtare e RM-së” nr. 82/08, 12/09, 53/11, 150/15 dhe 190/19);

